

सत्यनारायणनी कथा.

छपावी प्रसिद्ध कर्ता

पुस्तकालय—महादेव रामचंद्र जगुष्टे

त्राणु हरवाण—अमदावाद.

आवृत्ती १० भी

सने १९१६

प्रत ६०००

श्री "प्रणहितार्थ" मुद्रालयमां
पटेल हाद्याभाप्र दलपतरात्रे छापी
शाहापुर नवीपोण—अमदावाद.

कीमत ८—२—०

गुरुकुल विद्यापीठ अंशाग्र
गुरुकुल विद्यापीठ
गुरुकुल विद्यापीठ अंशाग्र
गुरुकुल विद्यापीठ अंशाग्र

5003

ગૂજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય

[ગુજરાતી કૌપીરાણિય વિભાગ]

અનુક્રમાંક ૬૮૦૩

વર્ગિક

પુસ્તકનું નામ રત્નનારાયણી ડેથા

વિષય ૫૨૩: ૨૨૬૫

અથ શ્રી સત્યનારાયણની પૂજનો વિધિ.

પૂજમાં ઉપયોગી સામગ્રી.

સત્યનારાયણની પૂજ કરનાર ગૃહસ્થે શ્રી સત્યનારાયણની પૂજ માટે નીચે પ્રમાણે સામગ્રી કરવી:-મંડપ માટે કુંજના થાંભલા, મંડપની આસપાસ બાંધવા માટે આંખાનાં પાંદડાનું તોરણ, પીપજો, ઉંખરો, વગેરે પાંચ જાતનાં વૃક્ષનાં પદ્મવો, ગોળ, નૈવેદ્ય માટે, લક્ષ્મી તથા સત્યનારાયણની સુવર્ણ મૂર્તિ, તાંબાનો કળશ, પંચપાત્ર, તરલાણું, આમમની, જનોઈના બે જોટા, પાંચ જાતનાં રત્નો તરીકે સુવર્ણમુદ્રા, રૂપાનાણું અથવા તે તાંબાનાણું, વસ્ત્ર તથા ઉપવસ્ત્ર, ચોખ્ખા, ધઉં, કુંકુમ, અખીર, દુર્વા, ગુલાબ, વર્ધોષધિ, ઘુપ, પુષ્પો. હલદરના ગાંડીઆ, નાકું, એક હાતર ને એક તુલસી-દલ, નાળીયેર, પાન, સોપારી, પાવલાના પૈસા, કુંજાં વગેરે ફળો, ઘુંખની બે માળા, રમાલ, દૂધ, દહીં, ઘી, મધ તથા સાકર, પુણ્ય-હવાચન માટે એક તાંબાનો કળશ, શ્રીલક્ષ્મી નારાયણને પંચરાવવા માટે બાજઠ, નૈવેદ્ય માટે સવા શેર ઘી, સવા શેર સાકર સવા શેર દૂધ, સવા શેર ઘઉંનો રવો તથા સવા શેર કુંજાં, આ પ્રમાણે સર્વ સામગ્રી કરવી કે જેથી સત્યનારાયણ દેવની પૂજમાં વિદ્ય આવે નહિ. નમસ્કાર કર્યા પછી બે હાથ જોડાવી નિચેના આચાર્ય મંત્રો બોલવા:-

ૐ શ્રીમન્મહાગણપતયે નમઃ । શ્રીગુરુભ્યો નમઃ । શ્રીલક્ષ્મી નારા-
યણાભ્યં નમઃ । શ્રીકુલદેવતાભ્યો નમઃ । શ્રીહૃદ્દેવતાભ્યો નમઃ શ્રી
ગ્રામદેવતાભ્યો નમઃ । શ્રીસર્વેશ્વરેભ્યો નમઃ ।

ૐ સુમુલ્યશ્ચંકવન્તશ્ચ કપિલો ગજકર્ણકઃ ॥ લંબોદરશ્ચ શિક્કટો
વિવ્રનાશો વિનાજયઃ ॥ ૧ ॥ પૂજકેતુર્ગિગાધ્યક્ષો માલવંદ્યો ગતાનનઃ

द्वादशैतानि नामानि यः पठेच्छृणुयादपि ॥ २ ॥ विद्यारमे विवाहे
 च प्रवेशे निर्णमे तथा ॥ संग्रामे संकटे चैव विघ्नस्तस्य न जायते
 ॥ ३ ॥ शुक्लांबरधरं देवं जाशिवर्णं चतुर्भुजं ॥ प्रसन्नवदनं ध्याये-
 त्सर्वविघ्नोपशान्तये ॥ ४ ॥ अभीप्सितार्थसिद्धयर्थं पूजितो यः
 सुरासुरैः ॥ सर्वविघ्नहरस्तस्मै गणाधिपतये नमः ॥ ५ ॥ वक्रतुंड
 महाकाय सूर्यकोटिसमयमं ॥ निर्विघ्नं कुरुमे देव सर्वकार्येषु सिद्धिदः
 ॥ ६ ॥ सर्वमंगलमांगल्ये शिवे सर्वार्थसाधिके ॥ शरण्ये त्रयं
 गौहि नारायणि नमोस्तु ते ॥ ७ ॥ लाभस्तेषां जयस्तेषां जयस्तेषां
 कुरुस्तेषां पराख्यः ॥ येषांभिन्दीवरयामो हृदजस्थो जनार्दनः ॥ १ ॥
 सर्वेष्वाभिकार्येषु त्रयस्त्रि भूवनेश्वराः ॥ देवा दिशंतु नः सिद्धिं ब्रह्मे-
 शानजनार्दनाः

पूजना विधि.

अत्राय महामांगल्यफलप्रदे मासोत्तमे मासे अमुकमासे अमुक-
 पक्षे अमुकतिथौ अमुकवासरे अमुकनक्षत्रे ॥ ममसकलदूरितोपशमन
 सर्वापच्छांतिपूर्वकसकलमनोरथसिद्धयर्थं यथासपादितसामवय। गणेश
 गौरीवरुणब्रह्माविष्णुरुद्रलक्ष्मीसूर्याहिनवग्रहदेवतैर्द्वादष्टलोकाल देवता
 पूजनपूर्वकमंगीकृतश्रीसत्यनारायणपूजन तथा तत्कथाश्रवणमहं करिष्ये॥
 तदंगीभूतमासनादिकलशाराधनं च करिष्ये ॥ अथ अष्टौने हाथ-
 भांतुं ७७ पृथ्वीपर भूकुपुं संकल्प यत् २४ पक्षीयभानि ये हाथ
 भेदीने पृथ्वी देवीनी आराधना करवी डेः-पृथ्वीत्वया धृता लोका
 देवि त्वं विष्णुना धृता ॥ त्वं च धारय मां देवि पवित्रं कुरु चासनम् ॥
 आ भंत्र अष्टौने पोताना आसनपर पाणी छांटपुं तथा आसपासनी
 भूमिपर पक्ष पाणी छांटपुं, ते पक्षी हाथभां योभा धधने नीयेनो
 भंत्र अष्टुतां अष्टुतां ते योभा आर दिशाओभा नांभवा.

असर्पन्तु ते भूता ये भुता भुमिसंस्थिताः ॥ ये भुता विघ्न-
 कर्तारस्ते नश्यन्तु शिवाज्ञया ॥ १ ॥

ગણપતી પૂજન.

પછી તેમાં દક્ષિણા નંખાવવી. પછી તે કળશમાંથી થોડું પાણી પંચપાત્રમાં લેવું અને હાથમાં જળ લઈને ગણપતિની પૂજા કરવી એખાની કે ધઉંની ઢગલીપર એક તાંબુડ ઉપર ગણપતિની મૂર્તિ કે સોપારીને પધરાવવી. રમ્ય સુશોભનં દિવ્યં સર્વસૌખ્યકરં શુભમ્ ॥ આસનં ચ મયા દત્તં ગૃહાણ પરમેશ્વર ॥ ગણપતિના સમીપ આસનાર્થે પુષ્પ અર્પણ કરવાં. શ્રીસિદ્ધિબુદ્ધિસહિતમહાગણપતયે પાદયોઃ પાદ્ય હસ્તયોરર્ધ્યં પમર્પયામિ ॥ ગણપતિ દેવને પાદ્ય તથા અર્ધ્ય અર્પણ કરવાં. સ્નાન કરાવ્યા પછી નવમિસ્તુભિર્યુક્તં ત્રિગુણં દેવતામયં ॥ ઉપવીતં નયા દત્તં ગૃહાણ પરમેશ્વર ॥ ઉપવીત પહેરાવવું. શ્રીચંદ્રં ચંદનં દિવ્યં ગંધાઠયં સુમનોહરમ્ ॥ વિલેપનં સુરશ્રેષ્ઠ ચંદનં પ્રતિગૃહ્યતામ્ ॥ ચંદન ચડાવવું. અક્ષતાશ્ચ સુરશ્રેષ્ઠાઃ કુંકુમાક્ષાઃ શુશોભિતાઃ ॥ મયા નિવેદિતા મક્ષ્યા ગૃહાણ પરમેશ્વર ॥ અક્ષત ચડાવવા, માલ્યાદીની સુગંધીણિ માલ્યાદીનીવ પ્રમો ॥ મયાહુતાનિ પૂજાર્થે પુષ્પાણિ પ્રતિગૃહ્યતામ્ ॥ પુષ્પો ચડાવવાં. દુર્વાકુરાન્સહરિ-તાનમૃતાન્મઙ્ગલપ્રદાન્ ॥ આનીતાંસ્તવ પૂમાર્થે ગૃહાણ ગણનાયક ॥ દુર્વા ચડાવવી. હરિદ્રાકુંકુમં ચૈવ સિંદૂરાવિ સમન્વિતમ્ ॥ સૌમાન્ય દ્રવ્યસયુક્તં ગૃહાણ પરમેશ્વર ॥ સૌભાગ્ય દ્રવ્ય ચડાવવાં.

વનસ્પતિસ્સોઙ્કૃતો ગંધાન્વો ગંધ ઉત્તમઃ ॥ આધ્રેયઃ સર્વદેવાનાં ધૂપોયં પ્રતિગૃહ્યતામ્ ॥ ધુપ કરવી. સાજ્યં વર્તિસંયુક્તં વહ્નિના યોજિતં મયા ॥ દીપં ગૃહાણ દેવેશ ત્રૈલોક્યતિમિરાપહ ॥ દીવાપર પૂષ્પ ચડાવવાં, ચર્કરાચંદ્રચાયાનિ દધિશ્ચીરઘૃતાનિ ચ ॥ આહારં મધ્યમોજ્યં ચ નૈવેદ્યં પ્રતિગૃહ્યતામ્ ॥ નૈવેદ્ય ધરવું, પુંગોફલં મહાદિવ્યં નાગવહ્નોદલૈર્યુતમ્ ॥ પુલાદિચૂર્ણસંયુક્તં તાંબૂલં પ્રતિગૃહ્યતામ્ ॥ પાન, સોપારી વગેરે અર્પણ કરવાં.

પદ્મ ફલં મયાદૈવ સ્થાપિતં પુરતસ્તવ ॥ તેન મે સફલાવાસિ-વેઝ્જન્મનિજન્મનિ ॥ શ્રીકૃણ અર્પણ કરવું. હિરણ્યગર્ભગર્ભસ્થ દેમહોજ વિભાવસોઃ અનંતપુણ્યફલદત્તમઃ શાન્તિ પ્રપન્થ મે ॥ ગણપતિના સન્મુખ દક્ષિણા ધરવી.

કર્પુરકં મહારાજ રસોદ્ભૂતં ચ દીપકમ્ । મંગલાર્થ મહીપાત્ર
સંગૃહાણ ગણેશ્વર ॥ આરતી કરવી. યાનિ કાનિ ચ પાપાનિ ગણ-
પતિના પ્રદક્ષિણા કરવી અને પછી ત્વાં વિઘ્નશત્રુ લલનેતિ ચ સુંદરેભિ
મક્તપ્રિયેતિ વરદેતિ સુખપ્રદેતિ । વિષ્ણુપ્રદેત્યદ્યહરેતિ ચ યે સ્તુવન્તિ
તમ્યો ગણેશ્વર વરદો ભવ નિત્યમેવ ॥ પુષ્પો ગણુપતિના ચરણમાં
અર્પણ કરી મસ્તક નમાવીને પ્રણામ કરવાં.

અભિષેક કળશનું પૂજન.

તે પછી યજમાને પોતાની સન્મુખ ચોખ્ખાની ઢગલી કરી તેના
ઉપર તાંબાનો કળશ સ્થાપન કરીને હેયરુપ્યાદિ સંમૂત તામ્રજં સુદૃઢ
નવં । કલશં ધૌતકલ્માવં છિદ્રવર્ણવિવર્જિતમ્ ॥ કળશને પ્રાર્થના
કરવી, જીવનં સર્વજીવાનાં પાવનં પાવનાત્મકમ્ । બોજ સર્વૌષધીનાં
ચ તજ્જલં પૂરયામ્યહમ્ ॥ કળશમાં પાણી ભરવું, સૂત્ર કાર્પાસસંમૂત
બ્રહ્મણા નિર્મિતં પુરા । યેન વધ્ધં જગત્સર્વં વેદનં કલશસ્ય ચ ।
કળશને કંઠે સૂત્ર મિટવું, દેવેભ્યઃ પુરતો જાતા દેવેભ્યસ્ત્રિયૂગં પુરા ।
શતં તનુ ચ યા વશ્મજીવનં જીવનાય ચ ॥ કળશમાં સર્વૌષધિ નાંખવી.
દૂર્વેભ્યમૃતસંપન્ને શતમૂલશતાંકુરે ॥ શતપાતકસંહત્રી શતમાયુવ્યવધાનિ ॥
પાણીના કળશમાં દૂર્વા નાંખવી. મશ્વત્યોદુષ્કારલક્ષ્ણચૂતન્યપ્રોળપલ્લવવાઃ ॥
પંચમંગાદિતિ પ્રોક્તાઃ સર્વકર્મસુ શોભનાઃ ॥ વિવિધ પુષ્પસંજાતં દેવાનાં
પ્રીતિવર્ધનમ્ ॥ ક્ષિપં ચત્કાર્યસંમૂતં કલશે નિક્ષિપામ્યહમ્ ॥ પાંચ
પુષ્પનો તથા પુષ્પો કળશમાં નાંખવાં. ધાન્વીષધિમનુષ્યાણાં જીવનં
પરમં સ્મૃતમ્ ॥ ક્ષિપં ચત્કાર્યસંમૂતં કલશે પ્રક્ષિપામ્યહમ્ ॥ કળશમાં
ધાન્ય પ્રક્ષેપ કરવો. પુર્ગોફલમિદં દિવ્યં ચ વિશ્વં પાપનાશનમ્ । પુત્ર
પૌત્રાદિકલ્પં કલશે નિક્ષિપામ્યહમ્ ॥ કળશમાં સોપારી નાંખવી
હિરણ્યગર્ભ કળશમાં દક્ષિણાથે સુવર્ણે અથવા ચોરપાનાણું નાંખવું,
કનક કુલિશં નીલં પદ્મરાગં ચ મૌલિકં ॥ એતાનિ પંચ રત્નાનિ
કલશે નિક્ષિપામ્યહમ્ ॥ પાંચ રત્નો અને તેને અભાવે રૂપાનાણું
યથાશક્તિ નાંખવું. તે પછી હાથમાં અક્ષત લઈ નમો નમસ્તે સ્ફટિક

બ્રમાય સુશ્વેતહારાય સુમંગલાય । સુપાશહસ્તાય જ્ઞાસનાય જઙ્ગાધિ-
નાથાય નમો નમસ્તે ॥ વરુણમાવાહયામિ હાથમાંના અક્ષતો કળશ
ઉપર છાંટવા તે પછી વરુણાય નમઃ એમ બોલી, ચંદન પુષ્પ, ધુપ,
દીપ, નૈવેદ્ય, ફલ, મુખવાસ, તાંબુલ દક્ષિણા વગેરે વરુણ દેવની પાસે
તે તે પદાર્થોનાં નામની સાથે સમર્પયામિ એમ કહીને મુકવાં. છેવટે
અનયા પૂજ્યા સાંગઃ સપરિવારો વરુણદેવઃ પ્રીયતામ્ એમ કહીને
હાથમાંનું પાણી જમીનપર મૂકવું. તે પછી કંકુથી હાથ ખરડી, કળશ
ઉપર નાળાયેર મૂકીને તે કળશ હાથવડે જમણા ખભા તરફ ઝાલી
રાખવો. યજમાને તે કળશ હાથમાં રાખતી વખતે ઉભડક થઈ
પૃથ્વીપર ઘુંટણ ટેકવીને બેસવું અને પોતાના પુરોહિતના તરફ જોઈને
કહેવું કે મો બ્રાહ્મણાઃ મહ્યં સકુટંબિને મહાજનાન્નમકુર્વાણાય આશ્વી-
ર્વવનમપેક્ષમાણાય અસ્ય કર્મણઃ પુણ્યાહં ભવન્તો બ્રુવન્તુ એટલે પુરોહિતે
તેના ઉતરમાં ત્રણ વાર કહેવું કે પુણ્યાહં પુણ્યાહં પુણ્યાહં ફરીને યજ-
માને કહેવું કે મો બ્રાહ્મણાઃ મહ્યં સ અસ્ય કર્મણઃ કલ્યાણ ભવન્તો
બ્રુવન્તુ એટલે પુરોહિતે કલ્યાણમ્ એ પદ ત્રણ વાર બોલવું. ફરીને
યજમાને કહેવું કે મો બ્રાહ્મણાઃ મહ્યં સ જસ્ય કર્મણઃ ઋદ્ધિ ભવન્તો
બ્રુવન્તુ એટલે પુરોહિતે કર્મ ઋધ્યતામ્ એમ ત્રણવાર કહેવું. ફરીને
યજમાને કહેવું મો બ્રાહ્મણાઃ મહ્યં સં. અસ્ય કર્મણઃ સ્વસ્તિ ભવન્તો
બ્રુવન્તુ એટલે પુરોહિતે સ્વસ્તિ એમ ત્રણવાર કહેવું ફરીને યજમાને
કહેવું કે, મો બ્રાહ્મણાઃ અસ્ય કર્મણઃ શ્રીરસ્તિત્વતિ ભવન્તો બ્રુવન્તુ એટલે
પુરોહિતે અસ્તુ શ્રીઃ એમ ત્રણવાર બોલવું.

પછી પુરોહિતે યજમાન અને યજમાન પત્નીને પેલા મંગળ
કળશના જળવડે અભિષેક કરવો અને તે વખતે યજમાન પત્નીને
યજમાને ડાબે પડબે બેસાડવી અને નીચેના મંત્રોથી કળશમાંના
પાણીવડે યજમાન અને યજમાનની પત્નીપર જળનો અભિષેક કરવો.
મગં સં વરુણો રાજા મગં સૂર્યો દિવાકરઃ ॥ મગમિંદ્રશ્ચ વાયુશ્ચ
મગં સસંધ્યો રુદ્રૌ ॥ યસ્મે કેશોષુ દૌર્ભાગ્ય સીમન્તં યચ્ચ મૂર્ધનિ ॥
કલાટે કર્ણયોરક્ષ્ણોરાપો નિર્ઘ્નન્તુ તે સદા ॥

(૬) સત્યનારાયણની પૂજનો વિધિ.

શ્રી સત્યનારાયણનો પૂજન વિધિ.

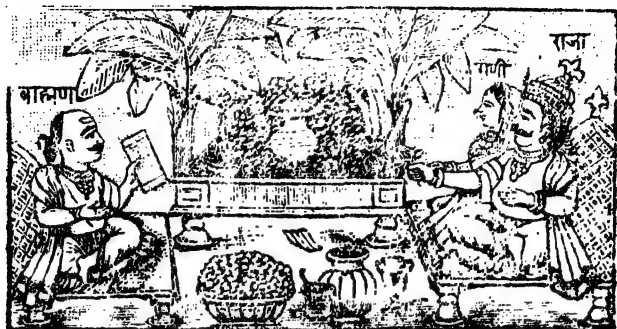
યજમાને હાથમાં જલ લઇ અન્નાદિત્યાદિ પૂર્વની પેઠે બોલીને
અસ્યામૂર્તે. અંગપ્રત્યંગસંવિસમુત્પન્ન ભાતપામ્નિસંયોગજનિતદોષપરિહારાંચિ
અગ્ન્યુત્તારણમહં કરિસ્યે ॥ એ રીતે સંકલ્પ કરી મૂર્તિને ઘી લગાડીને
તેની ઉપર પાણીની ધારા કરવી. પછી લક્ષ્મીનારાયણની મૂર્તિને હાથમાં
લઇ આં હ્રીં ક્ષીં યં રં લં વં શં ષં, હં, લં ક્ષં હં સઃ સોહં ॥ આ
મૂર્તિમાં પ્રાણ આવે ! આં હ્રીં હંસઃ સોહં આમાં જીવેના સંચાર
થાવ ! આં હ્રીં. હંસ સોહં ॥ એમ કહીને આમાં સર્વ ઈન્દ્રિયોના
વાસો થાવ ! એમ કહીને તે પછી ' શ્રીસાંતાકાર ' એ મંત્ર કરીને
શ્રીલક્ષ્મીનારાયણનું ધ્યાન કરવું. અને નીચેના મંત્રથી આવાહન કરવું:-
આવાહયે ત્યાં ગૃહ્ણોપરિસ્થિતં રમાર્ધદેહં સુરરાજવંદિજમ્ ॥ કસાંતક
ચક્રગદાઙ્ગહરતં મજામિ દેવં વસુદેવસૂનુમ્ એ મંત્રથી નારાયણનું
આવાહન કરવું. સિંહાસને રત્નમયે સદેવ હેમાભષીતાંવરશોભમાને ॥
કૃપાનિધે નદન વિશ્વમૂર્તે સ્થિરોભવાસ્મિન્ મમ યજ્ઞસિદ્ધયે ॥ એ મંત્ર
ભણીને આસન તથા પાદ્ય અર્પણ કરવાં. સુવર્ણપાત્રે યમુનાજલં ચ
ગંધાક્ષતૈ પુણ્યતૈશ્ચ હેતત્ ॥ મયાનિતં પાદ્યમિદ ગૃહાણ મો જાનકી-
નાથ નમોનમસ્તે ॥ એ મંત્ર ભણીને પાદ્ય અર્પણ કરવું. સુનિર્મલ
જહ્નપદાઢિઘનિર્ગત ગંધાદિયુક્તં મહદ્ભુતં ચ ॥ નિવેદિતં વિશ્વગુરો
ચ તાયં ગૃહાણહ્યર્ચ્યં ભગવન્નમસ્તે ॥ આ મંત્ર ભણીને અર્ધ અર્પણ
કરવે. મો પુણ્યકીર્તિશ્વર વિશ્વવાહો બ્રહ્માદિભિઃ પૂજિતપાદપદ્મ ॥
ગૃહાણ દેવેશ મયા નિવેદિતમાષ્ટસ્યતાં વિશ્વવિનોદિ વિષ્ણો ॥ એ
મંત્ર ભણીને આચમન આપવું.

તે પછી સુસ્વાદુનાતિરુચ્યેન ગવ્યેન પનસા વિમો ॥ સ્ના-
નીયં તે મહાભક્ત્યા ગૃહાણ પુરુષોત્તમ ॥ આ મંત્ર ભણીને દૂધથી
સ્નાન કરાવવું પછી શુદ્ધ જળથી સ્નાન કરાવવું, ચંદ્રમંડલસંકાશં
સર્વદેવપ્રિયં દધિ ॥ સ્નાપનાર્થં મયા દત્તં પ્રત્યર્થં પ્રતિગૃહ્યતામ્ ॥
એ મંત્ર ભણીને દહીંથી સ્નાન કરાવવું અને પછી શુદ્ધ જળથી

સ્નાન કરાવવું, ઘૃતકુંભસમાયુક્ત ઘૃતયોને ઘૃતપ્રિયિ । ઘૃતમુક્ ઘૃત-
 દાતાસિ ઘૃતં સ્નાનાય ગૃહ્યતામ્ ॥ એ મંત્ર બણીને ઘીથી સ્નાન
 કરાવીને પછી શુદ્ધ જળથી સ્નાન કરાવવું, મધુરૂપો વસંતસ્ત્વે ત્વમેથ
 સર્વદા વિમો ॥ મધુસૂદનસંપ્રીત્યૈ મધુસ્નાનાય ગૃહ્યતામ્ ॥ એ મંત્ર
 બણી ને મધથી સ્નાન કરાવી પછી શુદ્ધ જળથી સ્નાન કરાવવું,
 શર્કરાઘૃતસંયુક્ત ત્મેથ શર્કરા પ્રમો ॥ અમત શર્કરા પ્રીત્યા સ્નાનાય
 પ્રતિગૃહ્યતામ્ ॥ એ મંત્ર બણીને શર્કરાથી સ્નાન કરાવવું અને પછી
 શુદ્ધ જળથી સ્નાન કરાવવું. તે પછી શ્રીલક્ષ્મીનારાયણ ઉપર પુરૂષ
 સૂક્તથી અથવા તેા વિષ્ણુ સૂક્તથી જળાવડે અભિષેક કરવો. અભિ-
 પેક કર્યા પછી વેદસૂક્તસમાયુક્તે યજ્ઞસાળસન્વિતે । સર્વવર્ગપ્રદે દેવ
 વાસસી પ્રતિગૃહ્યતામ્ ॥ એ મંત્ર બણીને શ્રીલક્ષ્મીનારાયણને વસ્ત્ર પહે-
 રાવવાં બ્રહ્મવિષ્ણુમહેશ્વર નિર્મિતં બ્રહ્મસુત્રકમ્ ॥ યજ્ઞોપવીતદાનેન પ્રીયતાં
 કમલાપતિઃ ॥ આ મંત્ર બણીને યજ્ઞોપવીત પહેરાવવું. શ્રીચંદ્રં ચંદન
 દિવ્યં ગંધાઢયં સુમનોહરં ॥ વિલેપનં સુરશ્રેષ્ઠ ચંદન પ્રતિગૃહ્યતામ્ ॥
 એ મંત્ર બણીને ચંદન ચઢાવવું. હરિદ્રારંજિતા દેવી પરસૌભાગ્ય-
 દાયિની । અતસ્ત્વાં પૂજયિષ્યામિ ગૃહાણ પરમેશ્વરી ॥ એ મંત્ર બણીને
 લક્ષ્મીજીને હરિદ્રા ચઢાવવી. કુંકુમં કામદ દિવ્યં કામનાકામસંભવમ્ ।
 કુંકુમેનાર્ચિતો દેવી ગૃહાણ પરમેશ્વરિ ॥ એ મંત્રવડે કુંકુમ ચઢાવવું.
 અક્ષતાશ્ચ સુરશ્રેષ્ઠાઃ કુંકુમાક્તાઃ સુશોભિતાઃ । મયા નિવેદિતા ભક્ત્યા
 ગૃહાણ પરમેશ્વર ॥ એ મંત્ર બણીને અક્ષત ચઢાવવા. મલ્લિકાદિ
 સુગંધીનિ માલત્યાદીનિ વૈ પ્રમો ॥ મયા હૃતાનિ પૂજાર્થં પુष्પાણિ
 પ્રતિગૃહ્યતામ્ ॥ એ મંત્ર બણીને શ્રીસત્યનારાયણને પુષ્પો ચઢાવવાં.
 તે પછી વિષ્ણુના સદસ્ય નાભવડે શ્રીનારાયણ ઉપર એક હજાર
 તુલસીદત્ત ચઢાવવાં. તુલસીદત્ત ચઢાવ્યા પછી વનસ્પતિરસોદ્ભૂતો ગં-
 ઘાઢયો ગંધવત્તમઃ ॥ આર્ધ્રેયઃ સર્વદેવાનાં ધૂપોયં પ્રતિગૃહ્યતામ્ ॥ એ
 મંત્રવડે ધૂપ કરવો. સજ્યં ચ વર્નિસંયુક્તં વહિના યોજિતં મયા ॥
 દીપં ગૃહાણ દેવેશ ત્રૈલોક્યતિમિરાપહમ્ ॥ એમંત્ર બણીને દીપક
 અર્પણ કરવો. ઘૃતપક્કં હવિષ્યાન્નં પાયસં ચ સશર્કરં ॥ કદલીદુગ્ધ

संयुक्तं नैवेद्यं प्रतिगृह्यताम् ॥ ओ भन्त्रवडे शीरानुं तथा इणनुं नैवेद्य
 अर्पणु करवुं. ते पथी हाथ अने मुण्य प्रक्षालन करावीने नीयेना
 भन्त्रथी सत्यनारायणु देवते आयमन कराववुं कवंगकर्पूरयुतं तांबूलं
 पूजितम् ॥ प्रीत्या गृहाण देवेश मम सौख्यं विवर्धय ॥ ओ भन्त्र
 लण्णीने तांबुल अर्पणु करवुं. हिरण्यगर्भगर्भस्थं ओ भन्त्र लण्णीने तेमनी
 समीप दक्षिणा भुङ्करी इदं फलं भया देव स्थापितं पुरतस्तव ॥ तेन
 मे सफलावासिर्भवेज्जमनि जन्जनी ॥ ओ भन्त्र लण्णीने श्रीसत्यनारायणु
 देवना. यरणाराविंदभां श्रीइण अर्पणु करवुं. चतुर्वर्तिसमायुक्तं घृतेन
 च सुपुरितम् ॥ नीरांजनेन संतुष्टो भवत्वेव जगत्पतिः ॥ ओ भन्त्रथी
 तेमनी आरती करवी ते पथी यानि कानि च पापानि जन्मांतर-
 कृतानि च ॥ तानि तानि विनश्यन्ति प्रदक्षिणपदे पदे ॥ ओ भन्त्र
 लण्णीतां लण्णीतां श्रीसत्यनारायणु देवनी प्रदक्षिणा करवी. ते पथी अने
 हाणभां पुष्प लघने नीयेना भन्त्रथी पुष्पांजली करवी. विद्याबुद्धिध-
 नैश्वर्यपुनादिसंपदः ॥ पुष्पांजलिप्रदानेन देहिमे ईप्सितं वरम् ॥
 आ रीते पुष्पांजली र्ध रक्षा पथी ओ हाथ जेडीने नीये प्रभाणु
 प्रार्थना कन्वी-यन्मया भक्तियुक्तेन पत्रं पुष्पं फलं जलं ॥ निवेदितं
 च नैवेद्यं तद्गृहाणानुकंपया ॥ भन्त्रहीनं क्रियाहीनं भक्तिहीनं जना-
 र्दन ॥ यत्ब्रूजितं यथा देव परिपूर्णं तदस्तु मे ॥ अमोघ पुंडरीकाक्ष
 नृसिंह दैत्यसूदन ॥ हृषीकेश जगन्नाथ वागीश वरदायक ॥ गुणत्रयं
 गुणातातं गोविंदं गरुडध्वज ॥ जनार्दनं जनातोतं जानकीवल्लभं ह-
 रिम् ॥ प्रणमामि सदा मक्त्या नारायणमतः परम् ॥ दुर्गमे विषमे
 चोर शत्रुभिः परिपीडिते ॥ निस्तारयस्व सर्वेषु तथा निष्टफलेषु च ॥
 नामान्येतानि संकीर्त्य ईप्सितं फलमाप्नुयात् ॥ सत्यनारायणं देवं
 वदेहं कामदं प्रभु ॥ लीलयाविततं विश्वं येन तस्मै नमोनमः ॥

॥ इति श्रीसत्यनारायण पूजा समाप्तः ॥

અથ સત્યનારાયણની કથા.

અધ્યાય ૧ લો.

॥ ઋષય ऊचुः ॥

एकदा नैमिषारण्ये ऋषयः शौनकादयः ॥

पप्रच्छुर्मुनयः सर्वे सूतं पौराणिकं खलु ॥ १ ॥

અથોધ્યાની સમીપે નૈમિષારણ્યમાં રહેનારા, અને
મંત્રને જોનારા, શૌનક આદી ઋષીઓ, સંપૂર્ણ પુરાણો જાણ-
નારા સુત નામના પુરાણીને નીચેનો પ્રશ્ન કરતા હતા. ૧

પ્રતેન તપસા કિં વા પ્રાપ્યતે વાંચ્છિત ફલમ્ ॥

સત્સર્વે શ્રોતુમિચ્છામઃ કથયસ્વ મહામુને ॥ ૨ ॥

હે મહામુને ! ક્ષીયું પ્રત્ત અથવા તપ કર્યાથી વાંચ્છિત ફળ પ્રાપ્ત થાય છે. તે શ્રવણ કરવા ઈચ્છા કરીએ છીએ; માટે આપ અમને કથન કરો. ૨

॥ સૂત ઉવાચ ॥

નારદેનૈવ સંપૃષ્ઠો ભગવાન્કમલાપિઃ ॥

સુરર્ષયે યથૈવાહ તચ્છૃગુધ્વં સમાહિતાઃ ॥ ૩ ॥

એવો પ્રશ્ન શ્રવણ કરીને સુત કહે છે, કોઈ કાળના વિષે દેવઋષી નારદજીએ શ્રીકૃષ્ણજીને વૈકુંઠમાં એવોજ પ્રશ્ન કર્યો હતો. તેમાં જ શ્રીકૃષ્ણ ભગવાને ઉત્તર આપ્યો તેજ હું તમને કહું છું તે તમે સાવધાન થઈને સાંભળો. ૩

એકદા નારદો યોગી પરાનુગ્રહકાંક્ષયા ॥

પર્યટન્ વિવિધાલ્લોકાન્મર્ત્યલોકમુપાગતઃ ॥ ૪ ॥

આ પ્રશ્ન શ્રીભગવાને કરતાં પહેલાં શ્રીનારદજી ઋષી એક વખત મનુષ્ય લોકમાં પારકા ઉપર કૃપા કરવી આ હેતુથી આવ્યા.

તતો દૃષ્ટ્વા જનાન્સર્વાન્નાનાક્લેશસમન્વિતાન્ ॥

નાનાયોનિસમુત્પન્નાન્કિશ્યમાનાન્સ્વકર્મભિઃ ॥ ૫ ॥

અને તે પછી મનુષ્ય લોકમાંના અનેક માણસ નાના પ્રકારના કલેશ અનેક યોનીમાં જન્મ આદી ઘણા પ્રકારનાં દુઃખો ભોગવે છે અને પોતાનાં કર્મ કરીને કલેશ પામે છે એવું જોઈને ૫

કેનોપાયેન ચૈતેષાં દુઃખનાશો ભવેદ્ ધ્રુવમ્ ॥

इति संचिंत्य मनसा विष्णुलोकं गतस्तदा ॥ ६ ॥

“ક્રીયો ઉપાય કર્યાથી આ સર્વ મનુષ્યનાં દુઃખ-કલેશ દુર થાય” એવો વિચાર મનમાં લાવી નારદઋષી અનેક પ્રકારનાં સર્વ લોકમાંથી ફરતા ફરતા વિષ્ણુલોકમાં ગયા. ૬

तत्र नारायणं देवं शुक्लवर्णं चतुर्भुजम् ॥

शंखचक्रगदापद्मवनमालाविभूषितम् ॥ ७ ॥

વૈકુંઠમાં નારદજી ગયા અને ત્યાં શુક્લવર્ણ, ચતુર્ભુજ અને દરેક હાથમાં શંખ, ચક્ર, ગદા, પદ્મ ધારણ કરેલાં છે. પગસુધી લટકનારી અને શોભા આપનારી વનમાલા કંઠમાં છે.

दृष्ट्वा तं देवदेवेशं स्तोतुं समुपचक्रमे ॥

॥ નારદ ઉવાચ ॥

નમો વાહ્મનસાતીતરૂપાયનંતશક્તયે ॥ ૮ ॥

એવા સર્વોત્તમ શ્રીનારાયણ દેવ (ભગવાન) ને જોઈ નારદઋષીએ તેમની વસ્તુતી વંદના કરવાસાડે આરંભ કર્યો નારદજી કહે છે વાણી અને મન એથી પણ અતીત એવા અનંત શક્તીરૂપને નમસ્કાર કર છું. ૮

આદિમધ્યાંતહીનાય નિર્ગુણાય ગુણાત્મને ॥

સર્વેષામાદિભૂતાય ભક્તાનામાર્તિનાશિને ॥ ૯ ॥

તમે આદી મધ્ય અને અંત, આ ત્રણ વગર નિરગુણ છતાં ભક્તોની પીડા મટાડવાને સગુણ થવાને આપ સર્વથી પહેલા છો અને ભક્તોનાં દુઃખ દુર કરો છો. ” ૯

શ્રુત્વા સ્તોત્રં તતો વિષ્ણુર્નારદં પ્રત્યભાષત ॥

॥ શ્રીભગવાનુવાચ ॥

કિમર્થમાગતોઽસિ ત્વં કિં તે મનસિ વર્તતે ॥૧૦॥

આ પ્રમાણે નારદજીએ કરેલી સ્તુતી સાંભળીને શ્રી ભગવાન વિષ્ણુ નારદજીને કહે છે. “ હે નારદઋષી ! તમે શો હેતુ મનમાં રાખી અહીં આવ્યા છો. ૧૦

કથયસ્વ મહાભાગ તત્સર્વં કથયામિ તે ॥

॥ નારદ ઉવાચ ॥

મર્ત્યલોકે જનાઃ સર્વે નાનાકલેશસમન્વિતાઃ ॥

નાનાયોનિસમુત્પન્નાઃ પચ્યંતે પાપકર્મભિઃ ॥૧૧॥

“તમારા મનમાં જે કંઈ હેતુ હોય તે મને કહો, તેનો ઉત્તર હું તમને કહીશ. ” એવું શ્રીભગવાનનું વાક્ય સાંભળી નારદજી ઋષી કહે છે. “ હે પ્રભુ ! મનુષ્ય લોકમાં સર્વ જન અનેક કલેશ થથી યુક્ત એવા અનેક યોતીમાં ઉત્પન્ન થઈને પાપ કર્મથી રચી પચી રહેલા છે. ” ૧૧

તત્કથં શમયેન્નાથ લઘૂપાયેન તદ્વદ ॥

શ્રોતુમિચ્છામિ તત્સર્વં કૃપાસ્તિ યદિ તે મયિ ॥૧૨॥

“માટે તે જનોનાં દુઃખ હે પ્રભુ ! જે કંઈ સહેજશીજ ઉપાયથી શાંત થાય એવો ઈલાજ આપની કૃપા મારા ઉપર હોય તો આપની પાસેથી શ્રવણ કરવાની હું ઈચ્છા રાખું છું. ”

॥ શ્રીભગવાનુવાચ ॥

સાધુ પૃષ્ઠં ત્વયા વત્સ લોકાનુગ્રકાંક્ષયા ॥

ચત્કૃત્વા મુચ્યતે મોહાત્તચ્છુગુષ્વ વદામિ તે ॥૧૩॥

એવું નારદજી ઋષીનું ભાષણ સાંભળી શ્રીભગવાન

(૧૪)

સત્યનારાયણની કથા.

કહે છે. " હે શ્રેષ્ઠ નારદજી ! તમે ઘણીજ સાસી વાત મને પુછી. લોકો ઉપર કૃપા કરવી એવી તમારી ઈચ્છા છે. તો જ વ્રત કર્યાથી તમોએ કહેલા બધા પીડા રૂપી મોહમાંથી તે લોકો મુક્ત થશે એવા ઉપાય કહું છું સાંભળો. ૧૩

વ્રતમસ્તિ મહત્પુણ્યં સ્વર્ગ મર્ત્યે ચ દુર્લભમ્ ॥

તવ સ્નેહાન્મયા વત્સ પ્રકાશઃ ક્રિયતે ઽધુના ॥૧૪॥

હે પુત્ર ! ઘણું પુણ્ય આપવાવાળું મનુષ્યલોકમાં અને સ્વર્ગમાં પણ દુર્લભ એવું વ્રત છે તે તમારી સાથે સ્નેહભાવ હોવાથી હમણાં કહું છું. ૧૪

સત્યનારાયણસ્યૈવં વ્રતં સમ્યગ્વિધાનતઃ ॥

કૃત્વા સદ્યઃ સુખં ભુક્ત્વા પરત્ર મોક્ષમાપ્नुયાત્ ॥૧૫॥

“સત્યનારાયણ દેવનું વ્રત ઉત્તમ પ્રકારે અને વિધિયુક્ત કર્યાથી માણસ તત્કાલ સુખ પામશે અને દેહ છુટ્યા પછી પણ પરલોકમાં મોક્ષ પામશે. ” ૧૫

તચ્છ્રુત્વા ભગવદ્વાક્યં નારદો મુનિરબ્રવીત્ ॥

॥ નારદ ઉવાચ ॥

કિં ફલં કિં વિધાનં ચ કૃતં કેનૈવ તદ્ વ્રતમ્ ॥૧૬॥

આ પ્રકારનું ઈશ્વરનું વાક્ય સાંભળીને નારદઋષી પુછે છે કે, “ તે વ્રત ક્યાથી શું ફળ થશે અને તેનું વિધાન કેવું અને પુર્વે આ વ્રત કાણે કરેલું ? ” ૧૬

તત્સર્વં વિસ્તરાદ્ બ્રૂહિ કદા કાર્યં હિ તદ્ વ્રતમ્ ॥

॥ શ્રીભગવાનુવાચ ॥

દુઃસ્વશોકાદિશમનં ધનધાન્યપ્રવર્ધનમ્ ॥ ૧૭ ॥

“વિગેરે સતિસ્તર હઝીરત ને વ્રત ક્યારે કરવું ? તે કહો. ” એવો નારજનો ફરીથી પ્રશ્ન સાંભળીને શ્રી ભગવાન કહે છે “ હે નારદજી ! આ સત્યનારાયણનું વ્રત દુઃખ શોક વિગેરેને મટાડવાવાળું અને ધાન્ય-ધાન્યને વધારવાવાળું એવું ધણુંજ ઉત્તમ ફળ આપવાવાળું છે. ” ૧૭

સૌભાગ્યમંતતિકરં સર્વત્ર વિજયપ્રદમ્ ॥

યસ્મિન્કસ્મિન્દિને મર્ત્યો ભક્તિશ્રદ્ધાસમન્વિતઃ ॥ ૧૮ ॥

આ વ્રત સ્ત્રીઓને સંતતી અને સૌભાગ્ય પ્રાપ્તી કરવા વાળું એવું છે; તેમજ પુરૂષોને પણ વીજયવાળું એવું છે, અને તે દીવસે પુર્ણ શ્રદ્ધાથી ૧૮

સત્યનારાયણં દેવં યજેન્નેવ નિશામુસ્વે ॥

બ્રાહ્મણૈર્બાધવૈશ્વૈવ સહિતો ધર્મતત્પરઃ ॥ ૧૯ ॥

અપવાસી રહીને સત્યનારાયણ દેવનું સાયંકાલની વખતે
આજ્ઞણ અને પોતાના સગાવાહાલા ઇષ્ટમિત્રને બોલાવી
પુજન કરવું. ૧૯

नैवेद्यं भक्तितो दद्यात्सपादं भक्ष्यमुत्तमम् ॥

रभाफलं घृतं क्षीरं गोधूमस्य च चूर्णकम् ॥ २० ॥

આ પુજનમાં નૈવેદ્યમાં ઘઉંનો રવો પાંચ ચતુર્થાંશ લઈ
તેમાં ઢેળાં ધી, ખાંડ, નાંખી સારો શીરો કરીને અર્પણ કરવો.
અપાવે શાલિચૂર્ણ વા શર્કરા વા ગુડ તથા ॥

सपादं सर्वभक्ष्याणि चैकीकृत्य निवेदयेत् ॥ २१ ॥

પુજન કરનારને ઘઉંનો રવો ન મળેતો ચોખાનો લોટ
લેવો ખાંડ નહોય તો ગોળ લેવો પણ બધી જણસો સરખી
એટલે પાંચ ચતુર્થાંશ લેવી. ૨૧

विप्राय दक्षिणा दद्यात्कथां श्रुत्वाजनैः सह ॥

ततश्च बंधुभिः सार्धं विप्रांश्च प्रतिभोजयेत् ॥ २२ ॥

પછી પોતાની શક્તી પ્રમાણે આજ્ઞણોને દક્ષણ આપવી
અને શ્રીસત્યનારાયણ વ્રતકથા પોતાનાં સગાંવહાલાં ઇષ્ટમિત્ર
સાથે શ્રવણ કરવી તે પછી પોતાના સગાંવહાલાં તથા
આજ્ઞણો સાથે ભોજન કરવું. ૨૨

સંપાદં ભક્ષયેદ્ભક્ત્યા નૃત્યગીતાદિકં ચરેત્ ॥

તંતશ્ચ સ્વગૃહં ગચ્છેત્સત્પન રાયણં સ્મરન્ ॥૨૩॥

અને ભક્તિએ કરી શ્રી સત્યનારાયણ આગળ નૃત્ય તથા ગાયન કરવું એવી રીતે નદીના તીર ઉપર અથવા દેવાલયમાં એવું વ્રત કરીને શ્રી સત્યનારાયણ ભગવાનનું સ્મરણ કરતે કરતે પોતાના ગૃહે જવું. ૨૩

एवं कृते मन्त्र्याणां वांछासिद्धिर्भवेद् ध्रुवम् ॥

विशेषतः कलियुगे लघूपायोऽस्ति भूतले ॥૨૪॥

આ રીતે આ વ્રત ભક્તિથી જ માણસ કરશે તેની મનકામના સિદ્ધ થશે. આ ધણું કરીને કલિયુગમાં અનેક તરેહની પીડા થકી પીડીત એવા લોકોને આ સહેલા ઉપાયથી આ મોટા દુઃખમાંથી યુક્ત થવા સાડ ધણેજ નહાનો આ મનુષ્યલોકમાં ઈલાજ છે ૨૪

इति श्रीस्कंदपुराणे देवाखंडे सत्यनारायणकथायां प्रथमोऽध्यायः ॥१॥

અધ્યાય ૨ જો.

॥ સૂત ઉવાચ ॥

અથાન્યત્સંપ્રવક્ષ્યામિ કૃત્તં યેન પુરા દિજ ॥
 કશ્ચિત્કાશીપુરે મ્યે હ્યા સીદ્ધિપ્રોઽતિનિર્ધનઃ ॥૧૧॥

સુતજી કહે છે બીજું એક કહું છું કે પુર્વે રમણીય
 એવા કાશીક્ષેત્રના વિષે રહેનારો એક બ્રાહ્મણ અત્યંત નિર્ધન
 હતો. ૧

ક્ષુત્તહમ્યાં વ્યાકુલો ભૂત્વા નિત્યં વાપ્રમ ભૂતલે ॥
 દુઃસ્વિતં બ્રાહ્મણં દૃશ્વા ભગવાન્બ્રાહ્મણપ્રિયઃ ॥૧૨॥

તે દરરોજ ભુખે અને તરસે પીડાએલો આકુલ વ્યા-
 કુલ થઈ કાશીક્ષેત્રમાં ફરતો. એ અત્યંત દુઃખીત બ્રાહ્મણને
 બ્રાહ્મણ જને પ્રિય છે એવા શ્રી ભગવાને જોયો. ૨

વૃદ્ધબ્રહ્મણરૂપસ્તં પપ્રચ્છ દિજમાદરાત્ ॥
 કિમર્થં ભ્રમસે વિપ્ર મહીં નિત્યં સુદુઃસ્વિતઃ ॥૧૩॥

અને પોતાનું ૩૫ બદલી ધરડા બ્રાહ્મણનું ૩૫ લેઈ
 એ દરિદ્ર બ્રાહ્મણને પુછે છે કે “હે બ્રાહ્મણ ! અત્યંત દુઃખીત

એવો જ તું આ પૃથ્વી ઉપર શા શા કરે છે ? ૩

तत्सर्वं श्रोतुमिच्छामि कथ्यतां द्विजसत्तम ॥

॥ ब्राह्मण उवाच ॥

ब्राह्मणोऽतिदरिद्रोऽहं भिक्षार्थं वै भ्रમે महीम् ॥४॥

“આ તહાડું વૃત્તાંત સાંભળવા હું ઇચ્છા કરૂ છું માટે હે બ્રાહ્મણશ્રેષ્ઠ ! મને કહે ” ત્યારે તે દરિદ્રિ બ્રાહ્મણ કહે છે “ હું ગરીબ બ્રાહ્મણ અત્યંત દરિદ્રિ છું તેથી ભીક્ષા માગવા સાડ પૃથ્વી ઉપર કરૂ છું. ૪

उपायं यदि जानामि कृपया कथय प्रभो ॥

॥ वृद्धब्राह्मण उवाच ॥

सत्यनारायणो विष्णुर्वीछितार्थफलप्रदः ॥५॥

હે પ્રભો ભગવાન ! જો મહાડું દરિદ્ર દુર થાય એવો કાંઈ ઈલાજ આપ બાણતા હો તો તે કૃપા કરીને મને કહે ” એવું દરીદ્રી બ્રાહ્મણનું ભાષણ સાંભળી ધરડો બ્રાહ્મણ કહે છે “ હે બ્રાહ્મણ ! સત્યનારાયણ નામના વીષ્ણુદેવ ઇચ્છેલું ફળ કળીયુગના વિષે પુજન કર્યા થકી આપનારા એવા પ્રત્યક્ષ છે. ૨

તસ્ય ત્વં પૂજનં વિપ્ર કુરુષ્વ વ્રતમુત્તમમ્ ॥

યત્કૃત્વા સર્વદુઃસ્વેભ્યો મુક્તો ભવતિ માનવઃ ॥૬॥

શ્રી સત્યનારાયણ કહે છે કે “હે બ્રાહ્મણ તું એ સત્યદેવનું વ્રત અને પુજન સારી રીતે કર કે જે ક્યાં થકી માણસ સર્વ દુઃખથી મુક્ત થાય છે. ” ૬

વિધાનં ચ વ્રતસ્યાપિ વિપ્રાયામાણ્ય યત્નતઃ ॥

સત્યનારાયણો વૃદ્ધસ્તત્રૈવાં પરવીયત ॥૭॥

પછી દરીદ્રી બ્રાહ્મણને ૩૫ બદલનારા ધરડા બ્રાહ્મણે વ્રતનું સર્વ વિધાન કહ્યું અને પોતે અંતરધ્યાન થયા. ૭

તદ્વ્રતં સંકરિષ્યામિ યદુક્તં બ્રાહ્મણેન વૈ ॥

ઇતિ સંવિંત્ય વિપ્રોઽસૌ રાત્રૌનિદ્રાં ન લબ્ધવાન્ ॥૮॥

“એ ધરડા બ્રાહ્મણે કહેલું વ્રત હું ક્યારે કરીશ’ એવી ઉત્કંઠાથી એ દરીદ્રી બ્રાહ્મણને તે વખતથી તે આખી રાત્રિમાં ઉંઘ આવી નહી. ૮

તતઃ પ્રાતઃ સમુત્થાય સત્યનારાયણવ્રતમ્ ॥
કરિષ્ય્યેતિ સંકલ્પ્ય મિશ્નાર્થમગમદ્વિજઃ ॥૧॥

પછી બીજ દિવસે સુર્ય ઉદય થયો. દરીદ્રી બ્રાહ્મણે
“હું આજ સત્યનારાયણનું વ્રત કરીશ એવો સંકલ્પ કરીને
તે હમેશના રીવાજ મુજબ ભીક્ષા માગવા સાડ ગયો. ૯ ”

તસ્મિન્નેવ દિને વિપ્રઃ પ્રચુરં દ્રવ્યમાપ્તવાન્
તેનૈવ બંધુભિઃ સાર્ધં સત્યસ્ય વ્રતમાચરત્ ॥૧૦॥

તે દિવસે હમેશના કરતાં એ બ્રાહ્મણને ઘણું દ્રવ્ય
મળ્યું તે મળતાં વારજ તેજ દિવસે એ દરીદ્રી બ્રાહ્મણે
પોતાનાં સગા સખંધી ઈષ્ટમીત્ર વીગેરેને બોલાવી તે સાથે
શ્રી સત્યનારાયણનું વ્રત કર્યું ૧૦

સર્વદુઃખવિનિર્મુક્તઃ સર્વસંપત્સમન્વિતઃ ॥
વમૂઘ સ દ્વિજશ્રેષ્ઠો વ્રતસ્યાસ્ય પ્રભાવતઃ ॥૧૧॥

એ બ્રાહ્મણે પુર્ણ ભક્તિથી શ્રી સત્યનારાયણનું વ્રત
તથા પુજન કર્યાથી થોડાજ વખતમાં દરીદ્રી બ્રાહ્મણ દુઃખ
ચક્રી મુક્ત થઈને અગણીત સંપત્તીનો માલેક થયો એવો શ્રી
સત્યદેવના વ્રત તથા પુજનનો આ કલ્પીયુગના વિષે તાત્કાલીક

અનુભવ થયો તથા થશે એટલું ઐશ્વર્ય આપવાનું સામાન્ય
આ શ્રી સત્યદેવના વૃતમાં છે. ૧૧

તનઃપ્રભૃતિ કાલં ચ માસિ માસિ વ્રતં કૃતમ્ ॥
 एवं નારાયણસ્યદં વ્રતં કૃત્વા દ્વિજોત્તમઃ ॥૧૨॥
 સર્વપાપવિનેષ્કો દુર્લભં મોક્ષમાપ્તવાન્ ॥

એવું જાણીને એ બ્રાહ્મણ દરએક મહીનામાં આવ-
 નારી પર્વણીને દિવસે વૃત અને પુજા શ્રી સત્યનારાયણ દેવ-
 ની કરતો એના પુણ્યથી એ બ્રાહ્મણ સર્વ પાપથી નિર્મુક્ત
 થઈને અત્યંત દુર્લભ મોક્ષપદના વીધે ગયો. ૧૨

વ્રતમસ્ય યદા વિપ્ર પૃથિવ્યાં સંક્રણ્ણ્યતિ ॥૧૩॥
 તદૈવ સર્વદુઃખં ચ મનુજસ્ય વિનશ્યતિ ॥

જે વખતે જે શ્રી સત્યદેવનું વૃત તથા પુજન પૃથ્વી
 ઉપર કરશે તો તે તેજ વખતે સર્વ દુઃખો થકી મુક્ત થશે. ૧૩

एवं नारायणेनोक्तं नारदाय महात्मने ॥
 मया तत्क्रथितं विप्राः किमन्यत्कथयामि वः ॥૧૪॥

સુતજી શોનક આદી ઋષીયોને કહે છે કે 'આ પ્ર-

માણે શ્રી સત્યનારાયણે એ નારદઋષીને કલીયુગમાં સેહેલા ઉપાયથી વાસના પુરી કરવાવાળું વૃત તથા પુજન કહ્યું તેજ મેં આપને કહ્યું હવે એ શીવાય બીજું આપ શું શ્રવણ કરવા ઇચ્છા રાખો છો. ” ૧૪

॥ ઋષય ऊचुः ॥

तस्माद्विप्राच्छृतं केन पृथिव्यां चरितं मुने ॥

वत्सर्वं श्रोतुमिच्छामः श्रद्धास्माकं प्रजायते ॥ ૧૫॥

એવું સુતજી પુરાણીનું ભાષણ સાંભળીને શૌનક આદી ઋષિઓ કહે છે કે “ મુને ! એ બ્રાહ્મણના મુખમાંથી એ ચરિત્ર આ પૃથ્વીમાં કાણે શ્રવણ કર્યું. વીગેરે સર્વ આ વૃત વિષે હકીકત સાંભળવાની અમોને ધણી ઉત્કંઠા ઉત્પન્ન થઈ છે. ”

॥ મૂત उवाच ॥

शृणुध्वं मुनयः सर्वे व्रतं येन कृतं भुवि ॥

एकदा स द्विजरा यथाविभवविस्तरं ॥ ૧૬॥

એવું શૌનક આદીઃઋષિઓનું ભાષણ સાંભળી સુતજી કહે છે. “ હે સર્વ મુનીઓ ! આ વૃત પૃથ્વી ઉપર એ

પછી ડાણે ક્યું એ આપને કહું છું સાવધાન થઈને
સાંભળો. ૧૬

बंधुभिः स्वजनैः सार्धं व्रतं कर्तुं समुद्यतः ॥

एतस्मिन्नंतरे काले काष्ठकेता समागमत् ॥૧૭॥

પ્રથમ એક બ્રાહ્મણ એક દિવસના વિષે પોતાની
સંપત્તિ પ્રમાણે પોતાનાં સગાંવહાલાં ઈષ્ટમિત્ર સાથે શ્રી સત્ય-
નારાયણ દેવનું વૃત કરવા આરંભ કરે છે એવામાં એક લા-
કડાનો ભારો બાંધી માથા ઉપર લેઈ વેચનારો એ ડેકાણે
આવ્યો. ૧૭

वहिः काष्ठं च संस्थाप्य विप्रस्य गृहमाययौ ॥

तृष्णया पीडितात्मा च दृष्ट्वा विप्र कृतव्रतम् ॥૧૮॥

તેણે માથા ઉપરનો ભારો દરવાજા બહાર મુકી શ્રી
સત્યનારાયણ દેવની પુજા થતી હતી ત્યાં ગયો અને તે તર-
સ્યો હતો તો પણ એક ચીત્તથી તેણે તે બ્રાહ્મણે કરેલું પુ-
જન જોયું અને એ વૃતની વીધી પણ જોઈ. ૧૮

प्रणिपत्य विदजं प्राह किमिदं क्रियते त्वया ॥

कृते किं फलमाप्नोति विस्तराब्दद मे प्रभा ॥૧૯॥

અને તે બ્રાહ્મણને ધણા આદર સત્કારથી નમસ્કાર કરીને બોલ્યો કે “ હે બ્રાહ્મણશ્રેષ્ઠ આ શું કરો છો અને આવું કર્યાથી શું ફળ થાય છે ? હે પ્રભુ કૃપા કરીને મને કહો ” ૧૯

॥ ત્રિમ ઉવાચ ॥

સત્યનારાયણસ્યેદં વ્રતં સર્વેષ્વિતપ્રદમ્ ॥
તસ્ય પ્રસાદાન્મે સર્વં ધનધાન્યાદિકં મહત્ ॥૨૦॥

બ્રાહ્મણ કહે છે “ શ્રીસત્યનારાયણ દેવનું સર્વ કામના પુર્ણ કરવાવાળું એવું વૃત કરે છું અને મેં આ વૃત કર્યું છે તે દિવસથી શ્રી સત્યનારાયણ દેવના પ્રસાદે કરીને મને ધન્ય ધાન્ય આદી મોટી સંપત્તી મળેલી છે. ” ૨૦

તસ્માદેતદ્વ્રતં જ્ઞાત્વા કાષ્ઠકતાતિહર્ષિતઃ ॥
પૃષ્ઠૌ જલં પ્રસાદં ચ ભુક્ત્વા સ નગરં યયૌ ॥૨૧॥

આ પ્રમાણે બ્રાહ્મણના મુખમાંથી શ્રી સત્યદેવનું વૃત લોકડાના ભારાવાળાએ સમજી લઈ અને ધણુંજ હરખાતે તે બ્રાહ્મણે આપેલો પ્રસાદ ભક્ષણ કરી પાણી પીધું અને પોતાના ગામ વિષે ગયો. ૨૧

સત્યનારાયણં દેવં મનસા इत्यर्चिंतयत् ॥

કાષ્ઠં વિક્રયતો ગ્રામે પ્રાપ્યતે ચાદ્ય યદ્દનમ્ ॥૨૨॥

પછી બીજા દિવસે ભારે વેચવા સાડ આવતી વખતે
સત્યનારાયણ દેવપાસે ભારાવાળાએ મનમાં સંકલ્પ કર્યો કે
આજે આ ભારાની કીમત શહેરમાંથી મળશે તે ૨૨

तेनैव सत्यदेवस्य करिष्ये व्रतमुत्तमम् ॥

इति संर्चित्य मनसा काष्ठं कृत्वा तु मस्तके ॥૨૩॥

બીજા કારણે ન ખરચતાં એ પૈસાથી શ્રી સત્યનારા-
યણ દેવનું વૃત કરીશ એવો નિશ્ચય કરી ભારે માથે મુકી
ચાલતો થયો.

जगाम नगरे रम्ये धनिनां यत्र संस्थितिः ॥

तद्दिने काष्ठमूल्यं च द्विगुणं प्राप्तवानसौ ॥૨૪॥

તે એક સુંદર નગરમાં કે જ્યાં શેઠ શાહુકાર લોહ
રહેતા હતા તે રસ્તામાં આવ્યો ત્યાં એક શેઠે તેને જ રોજ
ભારાની કીમત મળતી હતી તેથી ખમણી આપીને
ભારે લીધો.

તતઃ પ્રસન્નહૃદયઃ સુપક્વં ક્ષુદ્રાન્નફલમ્ ॥

શર્કરા ઘૃતદુગ્ધે ચ યોધૂમસ્ય ચ ચૂર્ણકમ્ ॥૨૫॥

ભારાવાળાને બમણી કીમત મળતાં વારજ ધણે
આનંદ થયો. અને પાકેલાં કેળાં, ખાંડ ધી અને ઘઉંનો રવો
વિગેરે પદાર્થ શવાશેરના પ્રમાણમાં લેઈ ખીણ પુજની સા-
મગ્રી વેચાતી લેઈને ઘેર આન્યો. ૨૫

કૃત્વૈકત્ર સપાદં ચ ગૃહીત્વા સ્વગૃહં યયૌ ॥

તતો બધૂન્સમાહૂય ચકાર વિધિના વ્રતમ્ ॥૨૬॥

અને સગાવાહાલા ઇષ્ટમીત્ર તથા બ્રાહ્મણને બોલાવી
મોટા આરંભથી વીધી પુર્વક આ વ્રત કર્યું. ૨૬.

તદવ્રતસ્ય પ્રભાવેણ ધનપુત્રાન્વિતોઽભવત્ ॥

इह लोके सुखं भक्त्वा चांते सत्यपुरं ययौ ॥२७॥

સુતજી કહે છે કે પેલો ભારાવાળો એ વ્રત કરવાથી
ધનવાન તથા પુત્રવાન થઈને આ લોકમાં સર્વ સુખ ભોગવી
ને શ્રી સત્યપુર એટલે વૈકુંઠના વીષે ગયો. ૨૭

इति सत्यनारायणकथायां द्वितीयोऽध्यायः ॥ २ ॥

અધ્યાય ૩ જો.

॥ સૂત ઉવાચ ॥

પુનરગ્રે પ્રવક્ષ્યામિ શ્રુણુધ્વં મુનિસત્તમાઃ ॥

પુરા ચોલકામુખો નામ નૃપશ્રાસીન્મહીપતિઃ ॥૧૧॥

સુતજી કહે છે “ હે શૌનકાદી ઋષિઓ ફરી આપને શ્રી નારાયણ દેવની વૃત્ત કથાનો ખીજો ઇતીહાસ કહું છું તથા ઉલ્કામુખ નામનો રાજા પૃથ્વીનું પાલન કરનાર હતો.

જિતેદ્રિયઃ સત્યવાદી યયૌ દેવાલયં પ્રતિ ॥

દિને દિને ધનં દત્વા દ્વિજાન્સંતોષયત્સુધીઃ ॥૧૨॥

જીતૈદ્રિય, સત્યવાદી અને દરેક દિવસે મંદિરમાં દર્શને જઈ વ્રાહ્મણોને ધણું દ્રવ્ય આપી સંતોષ પમાડતો હતો. ૨

ભાર્યા તસ્ય પ્રમુગ્ધા ચ સરોજયદના સતી ॥

મદ્રશીલા નદીતીરે સત્યસ્ય વ્રતમાચરત્ ॥૧૩॥

એ ઉલ્કામુખ રાજાની સ્ત્રી નામે પ્રમુગ્ધા ધણીજ સારા સ્વભાવની કમલમુખી અને સુંદર સત્તી તે પોતાના

સ્વામીના સાથે ભદ્રશીલા નામે નદીના તીરે શ્રી સત્યદેવનું
વૃત કરતી હતી.

एतस्मिन्नंतरे तत्र साधुरेकः समागतः ॥

वाणिज्मार्थं बहुधनैरनेकैः परिपूरितः ॥४॥

એવામાં તે નદીના કાંઠે સાધુનામે એક વાણીયો
ધણો ધનવાન અને વેપાર અરથે ધણું મોતી જવાહીર વિગેરે
ધન લેધને નીકળેલો ૪

नावं संस्थाप्य तत्तीरे जगाम नृपतिं प्रति ॥

दृष्ट्वा सत्रतिवं भूपं पप्रच्छ विनयान्वितः ॥५॥

તેણે તે નદીના કાંઠે પોતાનું વહાણ લાવી જ્યાંહાં
રાણી શ્રી વૃત કરતાં હતાં તેમની પાસે જઈ વીનંતી પુર્વક
ધણી નમ્રતાથી પ્રશ્ન કરવા લાગ્યો. ૫

॥ साधुरुवाच ॥

कामेः कुरुषे राजन्भक्तियुक्तेन चेनसा ॥

प्रकाशं कुरु तत्सर्वं श्रोतुमिच्छामि सांप्रतम् ॥६॥

સાધુ પુછેછે “ હે મહારાજ ! આપ ધણીજ ભક્તિની

સાથે એકં ચિત્તે આ વખતે શું કરે છે ? એ મને કહેશે.
એવું ધમ્મુ છું. ” ૬

॥ રામોવાચ ॥

પૂજનં ક્રિયતે સાધો વિષ્ણોસ્તુલતેજસઃ ॥

વ્રતં ચ સ્વજનૈઃ સાર્ધં પુત્રાદ્યાવાસિકામ્યયા ॥૭॥

એવા પ્રકારે સાધુ નામે વેપારીનું ભાષણ સાંભળતાં
વાર રાજા ઉલ્કામુખ કહે છે, “ હે સાધુ વેપારી ! શ્રીમહાવિષ્ણુ
સત્યદેવ કે જેના મહિમાનો પાર ન આવે એવા તેજસ્વી છે
તેમનું પુત્ર તથા ધન ધાન્યસંપત્તિ મળે, એ હેતુથી મહારા
સગાવહાલા ઇષ્ટમિત્ર સાથે વ્રત તથા પુજન કરું છું. ” ૭

भूपस्य वचनं श्रुत्वा साधुः प्रोवाच सादरम् ॥

सर्वं कथय मे राजन्करिष्येऽहं तदोदितम् ॥८॥

એવું રાજાનું ભાષણ સાંભળી સાધુ સોદાગરે
આદરથી કહ્યું કે “ આ વ્રતનો વિધી મને સવિસ્તર કહો છું
નિશ્ચયથી આપના કહ્યા મુજબ આ વ્રત કરીશ. ૮

ममापि संततिनांस्त्रि ह्येतस्माज्जायते ध्रुवम् ॥

ततो निवृत्य वाणिज्यात्सानंदी गृहमागतः ॥९॥

કેમ જે મને પણ સંતતિ નથી અને આપના કલ્પ પ્રમાણે આ સત્યદેવનું વૃત કર્યાથી સંતતી થશે એ માટે હું વેપારઅર્થે દેશાંતરે ન જતાં ઘેર જાઉં છું.” એવું કહી વેપાર અર્થે જવું છોડી હરખથી પોતાના ઘેર આવ્યો. ૯

‘‘गङ्गायै कथितं सर्वं व्रतं संततिदायकम् ॥

तदा व्रतं कस्यामि यदा मे संततिर्भवेत् ॥૧૦॥

અને વૃતનો મહિમા પોતાની સ્ત્રીને કહીને નિશ્ચય કર્યો કે જે જ્યારે મને સંતતી થશે ત્યારે હું આ વૃત કરીશ-
इति लीलावती प्राह पत्नीं साधुः स सत्तमः ॥

એવું લીલાવતી નામની પોતાની સ્ત્રીની સાથે વા-
ણીયાએ કહ્યું.

एकस्मिन्दिवसे तस्य भार्या लीलावती सती ॥૧૧॥

मर्त्युक्तानंदचित्ताभवद्धर्मषरामणा ॥

गर्भिणी साभवत्तस्य भार्या सत्यप्रसादतः ॥૧૨॥

પછી એક દિવસે તેની સ્ત્રી પોતાના ધર્મ પ્રમાણે ચાલનારી એવી પોતાના સ્વામી સાથે હરખાતી રતુવાળી થ-
એલી શ્રી સત્યદેવના પ્રસાદે કરીને ગર્ભવતી થઈ. ૧૧-૧૨

દશમે માસિ વૈ તસ્યાઃ કન્યારત્નમજાયત ॥

દિને દિને સા વૃષ્ઠે શુક્લપક્ષે યથા શશી ॥૧૩॥

તેને દસમે મહિને રત્નજેવી એક કન્યા થઈ ને જ
પ્રમાણે ચંદ્રમા શુદ્ધ પખવાડીયામાં દિવસે દિવસે મોટા થતો.
જય તે પ્રમાણે મોટી થતી. ૧૩

નામ્ના કલાવતી ચેતિ તન્નામકરણં કૃતમ્ ॥

તતો લીલાવતી પ્રાહ સ્વામિનં મધુરં વચઃ ॥૧૪॥

ન કરોષિ કિમર્થં વૈ પુનઃ સંકલ્પિતં વ્રતમ્ ॥

તેનું નામ કલાવતિ એવું ધર્યું તે પછી સાધુવાણી-
યાની લીલાવતી સ્ત્રી પોતાના સ્વામીને મધુર વચનથી બોલી
‘હે પ્રીય સ્વામી ! આપે માનેલું શ્રીસત્યદેવનું વ્રત શા કા-
રણથી કરતા નથી. ૧૪

॥ સાધુરુવાચ ॥

વિવાહસમયે ત્વસ્યાઃ કરિષ્યામિ વ્રતં પ્રિયે ॥૧૫॥

એવું પોતાની સ્ત્રીનું મધુર ભાષણ સાંભળીને સાધુ
વાણીયો બોલ્યો હે પ્રીયે ! એ વ્રત આપણે કલાવતી કન્યાના
લગ્ન વખતે કરીશું. ૧૫

इति भार्या समाश्वास्य जगाम नगरं प्रति ॥

ततः कलावती कन्या ववृधे तितृवेश्मनि ॥ १६ ॥

આ પ્રમાણે સાધુ વાણીયાએ પોતાની સ્ત્રીને સમજાવું
આપીને પોતે બીજા નગરવિષે વેપાર અર્થે ગયો, અહીંયાં
કલાવતી આપના ઘેર દિવસે દિવસે મોટી થતી ગઈ. ૧૬

दृष्ट्वा कन्यां ततः साधुर्नगरे सखिभिः सह ॥

मंत्रयित्वा द्रुतं द्रुतं प्रेषयामास धर्मवित् ॥ १७ ॥

પછી લગ્ન કરવા યોગ્ય થયેલી કન્યાને પોતાની બે-
નપણીઓ સાથે પોતાના નગરમાં એક દિવસે ધર્મશીલ સાધુ-
વાણીયાએ જોઈને પોતે મુનીમને કન્યાનો વર જોવા સાફ
મોકલ્યો.

विवाहार्थं च कन्याया वरं श्रेष्ठं विचारय ॥

तेनाज्ञप्तश्च दूतोऽसौ कांचनं नगरं ययौ ॥ १८ ॥

અને કહ્યું કે “ જાઓ ! આપણી કલાવતી કન્યાને
માટે યોગ્ય અને ઉત્તમ વર શોધી લાવો. ” એવી આજ્ઞા થ-
વાથી તે મુનીમ કાંચન નામના નગરમાં આવી પહોંચ્યો.

તસ્માન્નૈકં વણિકપુત્રં સમાદાયાગતો હિ સઃ ॥

દૃષ્ટા તુ સુંદરં બાલં વણિકપુત્રં ગુણાન્વિતમ્ ॥૧૯॥

અને ત્યાંથી એક સુંદર રૂપવાળો વાણીયાનો પુત્ર
લેઈને મુનીમ પોતાના નગરમાં આવ્યો ત્યારે તે ગુણવાન
અને સુંદર એવો વાણીયાનો પુત્ર તે સાધુવાણીયાએ જોઈને.

જ્ઞાતિર્ભિર્બધુમિઃ સાર્ધં પરિતુષ્ટેન ચેતસા ॥

દત્તવાન્સાધુઃ પુત્રાય વ યાં વિધિવિધાનતઃ ॥૨૦॥

પોતાના બધા નાતવાળાઓને અને સમાં વહાલા
ઈશ્મીત્રને બોલાવીને ઘણાજ હર્ષથી પોતાની કન્યા કલાવતી-
નું લગ્ન એ ગુણવાન તથા વાણીયાના પુત્રની સાથે કર્યું.

તતો માગ્યવશાતેન વિસ્મૃતં વ્રતમુત્તમમ્ ॥

જ્ઞેનાહ્નમયે તસ્યાસ્તેન રુદ્રોઽભવત્રમ્ભુઃ ॥ ૨૧ ॥

એ સાધુવાણીયો એ કન્યાના લગ્ન સમયે પણ કર્મ-
ના અંતરાએ કરીને શ્રીસત્યદેવનું વ્રત કરવાનું ભુલી ગયો
તેને લીધે સત્યનારાયણ દેવ તેના ઉપર ક્રોધાયમાન થયા. ૨૧

તતઃ કાલેન નિયતો નિજકર્મવિશારદઃ ॥

વાણિજ્યાર્થે તતઃ શીઘ્રંજામાતૃસહિતો વણિક્ષા ॥૨૨॥

આ વાતને ધણાએક દીવસ વીતી ગયા પછી પોતા-
નું કર્મ ભોગવવા સાડ પોતાના જમાઈને સાથે લઈને વેપાર
અર્થે તે ગાલીયો ગયો. ૨૨

રત્નસારપુરે રમ્યે ગત્વા સિંધુસમીપતઃ ॥

વાણિજ્યમકરોત્સાધુર્જામાત્રા શ્રામતા સહઃ ॥૨૩॥

તે સીંધુ સમુદ્ર નજીક રત્નસાર નામના નગરમાં પો-
તાના જમાઈના સાથે ભારે વેપાર કરવા લાગ્યો. ૨૩

તૌ ગતૌ નગરે રમ્યે ચંદ્રકેતોર્નૃપસ્ય ચ ॥

एतस्मिन्नेव काले तु सत्यनारायण प्रभुः ॥૨૪॥

તે પછી ત્યાંથી ચંદ્રકેતુ નામના રાજાના શોભાયમાન
શહેરમાં ગયા છે એવામાં ભગવાન શ્રીકૃપાસાગર સત્યનારાય-
ણ પ્રભુ. ૨૪

भ्रष्टप्रतिज्ञमालोक्य शापं तस्मै प्रदत्तवान् ॥

દારુણં કઠિનં ચાસ્ય મહદદુઃખં ભવિષ્યતિ ॥૨૫॥

સાધુવાણીયાને બુદ્ધુ' બોલનારો બાણીને તેને “મોટું દુઃખ તથા બંધન તિરસ્કાર વિગેરે ધણા દુઃખ પ્રાપ્ત થાઓ ” એવો શાપ દેતા ગયા. ૨૫

एकस्मिन्दिवसे राज्ञो धनमादाय तस्करः ॥
तत्रैव चागतश्चोरो वणिजौ यत्र संस्थितौ ॥૨૬॥

એટલામાં જ્યાં સાધુ વાણીયો પોતાના જમાઈ સાથે રહેતો હતો ત્યાં તે ગામના રાજનો ખજનો કાઢી ધન ચોરી સાવી એક ચોર તેના રહેવાના ઘરમાં થંતાઈ રહ્યો. ૨૬

तत्पश्चाद्दृष्ट्वा कान्दृष्ट्वा दूतान् भीतेन चेतसा ॥
धनं संस्थाप्य तत्रैव स तु शीघ्रमलक्षितः ॥૨૭॥

પણ ચોરને પકડવા રાજના સીપાઇઓ તેમની પાછળ દોડી આવ્યા જોઈ ચોર જ્યાં સસરો અને જમાઈ સુતા હતા ત્યાં ધન નાંખી દેઈ છનોમાનો ત્યાંથી નાશી ગયો. ૨૭

ततो दूताः समायाना यत्रास्ते सज्जनो वणिक् ॥
दृष्ट्वा नृपधनं तत्र बध्वा नीतौ वणिक्सुतौ ॥૨૮॥

તે પછી સીપાઈઓ જે ઠેકાણે જમાઈ સાથે સાધુવાણીયો હતો ત્યાં રાજનું ચોરેલું ધન પડેલું જોઈ સાધુવાણીયાને તથા તેના જમાઈને કેદ કરી બાંધી લઈ ગયા. ૨૮

हर्षेण धावमानाश्च ऊचुनृपसमीपतः ॥

तस्करौ द्वौ समानीतौ विलोक्याज्ञापय प्रभो ॥२९॥

અને ધણા આનંદથી દોડતા આવી રાજને વરધી આપી કે “ હે મહારાજ ! જે ચોરને લાબ્યા છીએ તેમને જોઈ હુકમ કરશો. ” ૨૯

राज्ञाज्ञप्तास्ततः शीघ्रं दृढं बध्वा तु ताबुभौ ॥

स्थापितौ द्वौ महादुर्गे कारागारेऽविचारतः ॥३०॥

એવું સાંભળી ચોરોને જોઈ વિચાર કર્યા વગર એકદમ કેદ કરવાની શીક્ષા આપતાંવારજ સીપાઈઓ તેમને ખુબ બાંધી મોટાં કેદખાનામાં લેઈ જઈને પુર્યા. ૩૦

मायया सत्यदेवस्य न श्रुत कैस्तयोर्वचः ॥

अतस्तयोर्धनं राज्ञा गृहीतं चंद्रकेतुना ॥ २१ ॥

આ કામમાં એ ચંદ્રકેતુ રાજને શ્રીસત્યદેવની માયા-

શ્રી ખોહીત થઇને ચોરીએ ગએલું ધન તો લીધું પણ તેની સાથે અવિચારી સાધુવાણીયાનું ધન લુંટી લીધું. ૩૧

તચ્છાપાચ તયોર્ગેહે માર્યા ચૈગાતિદુઃખિતા ॥

ચૌરેણાપદ્ધતં સર્વં ગૃહે યચ્ચ સ્થિતં ધનમ્ ॥ ૩૨ ॥

તેમજ શ્રીસત્યદેવના શાપથી એ સાધુવાણીયાએ પોતાના ગામ પોતાના ઘરમાં મુકેલું બધું ધન ચોરો લુંટી લઈ ગયા તેને લીધે તેની સ્ત્રી પણ ધણીજ દુઃખી થઈ. ૩૨

આધિવ્યાધિસમાયુક્તા ક્ષુત્પિપાસાતિદુઃખિતા ॥

અન્નચિંતાપરા ભૂત્વા બ્રામ્ણમ ચ ગૃહે ગૃહે ॥

કલાવતી તુ કન્યાપિ બ્રામ્ણમ પ્રતિવાસરમ્ ॥૩૩॥

એને એ સાધુવાણીયાની સ્ત્રી લીલાવતી ધણી દુઃખથી અને ધણી તરશ તથા હુખથી ઘેર ઘેર ફરવા લાગી તેમજ તેની કન્યા કલાવતી ધણી નહાની તે પણ દરરોજ ઘેર ઘેર ફરી માગી ખાતી. ૩૩

एकस्मिन्दिवसे जाता क्षुधार्ता विदजमंदिरम् ॥

गत्वापश्यद्रतं तत्र सत्यनारायणस्य च ॥ ३४ ॥

એક દીવસે તે કન્યા ધણીજ ભુખ લાગ્યાથી આકુળ
વ્યાકુળ થઇને એક બ્રાહ્મણના ઘરમાં ગઈ ત્યાં શ્રીસત્યનારાયણ
દેવનું વ્રત તથા પુજન થતું હતું તે તેણે જોયું. ૩૪

उपविश्य कथां श्रुत्वा वरं प्रार्थितवत्यपि ॥

प्रसादभक्षणं कृत्वा ययौ रात्रौ गृहं प्रति ॥ ३५ ॥

એ વ્રત તથા પુજા જોતાંજ ધણી આણંદ પામીને ત્યાં
જઈ અને શ્રીસત્યનારાયણની કથા સાંભળીને સત્યદેવની પ્રા-
ર્થના કરી કે “ મહાર્જુન દુઃખ મટે ને મહારો બાપ તથા સ્વા-
મી મને મળે.” એવો આશીર્વાદ શ્રીસત્યદેવપાસે માગી બ્રા-
હ્મણે આપેલો. પ્રસાદ ખાઈ રોજના કરતાં ધણી મોડી રાત્રે
પોતાના ઘરે આવી. ૩૫

माता कलावती कन्यां कथयामास प्रेमतः ॥

पुत्रि रात्रौ स्थिता कुत्र किं ते मनसि वर्तते ॥ ૩૬ ॥

ને ઘરમાં આવતાંજ તેની મા કલાવતી કલાવતી
નામની કન્યાને પુછેછે કે “ હે પુત્રી ! તું આજે આટલી રાત
સુધી ક્યાં હતી ! તે તારા મનમાં શું છે ? ” ૩૬

કન્યા કલાવતી પ્રાહ માતરં પ્રતિ સત્વરમ્ ॥

વિદ્યાલયે વ્રતં માતર્દૃષ્ટં વાંછિતસિદ્ધદમ્ ॥ ૩૭ ॥

કલાવતી કન્યા પોતાની માને ઉતાવળે કહે છે કે
“ હે મા ! હું બ્રાહ્મણને ઘેર મનમાં ધારેલું કામ પાર પડે
એવું વ્રત તથા પુજન અને કથા થતી હતી ત્યાં બેઠી હતી, ”

તચ્છ્રુત્વા કન્યકાવાક્યં વ્રતં કર્તું સમુદ્યતા ॥

સા મુદા તુ વણિગ્ભાર્યા સત્યનારાયણસ્યચ ॥૩૮॥

એવું કન્યાનું બોલવું સાંભળીને સાધુવાણીયાની સ્ત્રી
લીલાવતી શ્રીસત્યદેવનું પુજન કરવાસાથે તત્પર થઈ. ૩૮

વ્રતં ચક્રે સૈ સાધ્વી બંધુભિઃ સ્વજનૈઃ સહ ॥

મર્તૃજામાતરૌ ક્ષિપ્રમાગચ્છેતાં સ્વમાશ્રમમ્ ॥૩૯॥

ને એ મહાસતી વાણીયાની સ્ત્રી પોતાના સગાવહા-
લા ભાઈભાંડું સાથે શ્રીસત્યદેવનું વ્રત કરવા લાગી અને “પો-
તાના સ્વામી તથા જમાઈ પોતાને ઘેર જલદી આવે ” એવે
હેતુ મનમાં ધરી પુજન કરવા લાગી. ૩૯

અપરાધં ચ મે ભર્તૃર્જામાતુ ક્ષંતુમર્હસિ ॥

વ્રતેનાનેન તુષ્ટોઽસૌ સત્યનારાયણઃ પુનઃ ॥૪૦॥

એ પુજન કરતી વખતે સત્યદેવની પાસે વારેધડી એવો વર માગતી હતી કે “ હે શ્રીસત્યનારાયણ પ્રભો ! મારા સ્વામી તથા જમાઈના અપરાધ ક્ષમા કરવાને આપજ યોગ્ય છો ” એવી તે લીલાવતી સાધુવાણીયાની સ્ત્રી પ્રાર્થના કરતી હતી તેથી કરીને એ વ્રત તથા પુજનથી ભગવાન શ્રીસત્યનારાયણ પ્રભુ સંતોષ પામ્યા. ૪૦

દર્શયામાસ સ્વપ્નં હિ ચંદ્રકેતું નૃપોત્તમમ્ ॥

બંદિનૌ મોચય પ્રાતર્વણિજૌ નૃપસત્તમ ॥૪૧॥

અને માયારૂપી ભગવાન સત્યદેવે ચંદ્રકેતુ નામનો રત્નપુરનો રાજા કે જેણે લીલાવતીના સ્વામી તથા જમાઈને બંદીખાનામાં મુક્યા હતા તેને સ્વપ્નામાં આવી આજ્ઞા કરી કે “ હે રાજા ! તું નિરપરાધી બે વાણીયાને બંદીખાનેથી છોડી મુક. ૪૧

દેયં ધનં ચ તત્સર્વં ગૃહીતં યત્ત્વયાધુના ॥

નોચેત્ત્વાં નાશયિષ્યામિ સરાજ્યધનપુત્રકમ્ ॥૪૨॥

અને તેમનું જે સઘળું તેં ધન હરણ કરી લીધેલું છે તે સઘળું તેમને પાછું આપવાને તેમને આદર-સત્કાર કરીને વિદાય કર-નહિ તો તારા ધન ધાન્ય, રાજપાટ, સ્ત્રી, પુત્રસહિત તારા કુળનો નાશ કરીશ. " ૪૨

एवमाभाष्य राजानं ध्यानगम्योऽभवत्प्रभुः ॥

ततः प्रभातसमये राजा च स्वजनैः सह ॥ ४३ ॥

उपविश्य सभामध्ये प्राह स्वप्नं जनं प्रति ॥

बद्धौ महाजनौ शीघ्र मोचयध्वं वणिक्सुतौ ॥ ૪૪ ॥

એ પ્રમાણે રાજાને સ્વપ્નમાં જણવીને ભગવાન શ્રી-સત્યનારાયણ અંતર્ધ્યાન થયા. ત્યાર પછી રાજાએ પ્રાતઃકાળે સભામાં સિંહાસન ઉપર બેસી સર્વ કચેરીને સ્વપ્ન કહ્યું ને સીપાઇઓને આજ્ઞા કરી કે " બંધીખાનામાં જે હુમણાં વા-ણીયાના પુત્રને કેદખાને રાખ્યા છે તેમને છોડી મુકા." ૪૩-૪૪

इति राज्ञो वचः श्रुत्वा मोचयित्वा महाजनौ ॥

समानीय नृपस्याग्रे प्राहुस्ते विनयान्विताः ॥ ૪૫ ॥

એવી રાજાની આજ્ઞા થતાંજ સીપાઇઓએ બેઉ જ-

શુઓને બંધીખાનેથી છોડી રાજની સભામાં લઈ આવ્યા,
 આનીતૌ વ્દૌ વણિકપુત્રૌ મુક્તૌ નિગડબંધનાત્ ॥
 તતો મહાજનો નત્વા ચંદ્રકેતું નૃપોત્તમમ્ ॥૪૬॥

ત્યાં એ જોડ બંધીખાનેથી છુટેલા વાણીયાના પુત્ર
 રાજને ઘણીજ નમ્રતાથી નમસ્કાર કરતા હતા. ૪૬

સ્મરંતૌ પૂર્વવૃત્તાંતં નોચતુર્ભયવિહવલૌ ॥

રાજા વણિકપુત્રૌ વીક્ષ્ય વત્રઃ પ્રોવાચ સાદરમ્ ૪૭

અને પોતાનો પૂર્વનો હેવાલ મનમાં લાવી ભયભીત
 થઈ કંઈ પણ બોલ્યા નહિ. એવા ઘણાજ ગરીબ વાણીયાના
 પુત્રને જોઈ રાજ ચંદ્રકેતુએ ઘણાજ આદરભાવથી પ્રધાન વજે-
 રે મંડળીને આજ્ઞા કરી કે. ૪૭

દૈવાત્પ્રાપ્તં મહદ્ દુઃખમિદાનીં નાસ્તિ વૈ ભયમ્ ॥

તદા નિગડસંત્યાગં ક્ષૌરકર્માદ્યકારયત્ ॥ ૪૮ ॥

“આ જે વાણીયાના પુત્રોએ આજસુધી કર્મના અંતરાયે
 કરીને મોટું દુઃખ ભોગવ્યું હવે પછી એમને કંઈ પણ ભય
 નથી ” એવી આજ્ઞા થતાંજ પગની બેડીઓ તોડી હાલમત
 કરાવી. ૪૮

વસ્ત્રાલંકારકં દત્વા પરિતોષ્ય નૃપશ્ચ તૌ ॥

પુરસ્કૃત્ય વણિકપુત્રૌ વચસાતોષયદ્ભૃશમ્ ॥ ૪૯ ॥

વસ્ત્ર અને ધરેણાં વગેરે પહેરાવી સંતોષિત કર્યા અને એ બેઉ જણને પોતાની પાસે બેસારી સાડાં બાધણુ તેમની સાથે કરી ઘણોજ સંતોષ પમાડ્યો. ૪૯

પુરા નીતં તુ તદ્ દ્રવ્યં વિદગુણીકૃત્ય દત્તવાન્ ॥

પ્રોવાચ તૌ તતો રાજા ગચ્છ સાધો નિજાશ્રમમ્ ૬૦

અને એ બેઉનું પ્રથમ જટલું ધન હરણ કર્યું હતું, તેથી બમણું તમને આપ્યું અને ચંદ્રકેતુ રાજા કહેવા લાગ્યો કે “ હે જમાઇ સાથે વાણીયા ભાઈ ! હવે તમે પોતાના ઘેર જાઓ. ” ૫૦

રાજાનં પ્રણિપત્યાહ ગંતવ્યં ત્વપ્રસાદતઃ ॥ ૬૧ ॥

આ પ્રમાણે રાજાનો હુકમ થતાં તરત રાજાને સાધુ-વાણીયો વંદન કરીને બોલ્યો કે “ હવે હું આપના આશીર્વાદથી મારે ઘેર જઈશ. ” ૫૧

इति सत्यनारायणव्रतकथायां तृतीयोऽध्यायः ॥ ३ ॥

અધ્યાય ૪ થો.

॥ સૂત્ર ઉવાચ ॥

યાત્રાં તુ કૃતવાન્સાધુર્મંગલાયનપૂર્વિકામ્ ॥

બ્રાહ્મણેભ્યો ધનં દત્વા તદા તુ નગરં યયૌ ॥૧॥

સૂતજી કહેછે:—આ પ્રમાણે સાધુવાણીયાએ મંગળ-
યુક્ત યાત્રા કરીને રાંજ પાસેથી મળેલ ધનમાંથી થોડુંક આ-
શ્રણે વહેંચી આપીને પોતાના નગર વિષે આવવાસાડ
નીકર્યો. ૧

કિયદ્ દૂરે ગતે સાધા સત્યનારાયણઃ પ્રભુઃ ॥

જિજ્ઞાસાં કૃતવાન્સાધો કિમસ્તિ તવ નૌસ્થિતમ્ ॥૨॥

ધણેક દુર સાધુવાણીયાનું વહાણ દરીયામાં જઈ એક
ઠેકાણે લંગર કરેલું એવું જોઈ લગવાન શ્રીસત્યનારાયણ પ્રભુ-
એ સાધુવાણીયાને ‘ તારા વહાણમાં શું છે ’ એ પુછવાની
થઈ. ૨

તતો મહાજનો મત્તૌ હેલયા ચ પ્રહસ્ય વૈ ॥

કથં પૃચ્છસિ મો દંડિન્મુદ્રાં નેતું કિમિચ્છસિ ॥૩॥

અને પરબ્રહ્મ ભગવાન શ્રીસત્યનારાયણદેવ સન્યાસી બાવાનું રૂપ લઈ જ ઠેકાણે સાધુવાણીયાએ વહાણ લાંગર કર્યું હતું ત્યાં આવી એ બેઉ જણાને પુછ્યું કે “તમારા વહાણમાં શું છે ?” એ સન્યાસી બાવાનો પ્રશ્ન સાંભળીને આ બંધી-ખાનેથી હમણાંજ છુટેલો મરતવાણીયાનો પુત્ર સન્યાસી બાવાની મશ્કરી કરીને કહેવા લાગ્યો કે “હે સન્યાસી બાવા ! આપ અમારા રૂપીઆ લેઈ જવા ઇચ્છો છો કે શું ?”

लतापत्रादिकं चैव वर्तते तरणौ मम ॥

निष्ठुरं च वचः श्रुत्वा सत्यं भवतु ते वचः ॥४॥

આવી રીતે પ્રથમ તેની મશ્કરી કરી કહે છે કે “મારા વહાણમાં વેલો અથવા પાંદડાં વગેરે ભરેલાં છે ” એવું તેમનું કઠોર ભાષણ સાંભળી ભગવાન શ્રીસત્યદેવે કહ્યું કે “ તારૂં વચન સત્ય હોજે. ” ૪

एवमुक्त्वा गतः शीघ्रं दंडी तस्य समीपतः ॥

कियददूरे ततो गत्वा स्थितः सिंधुसमीपतः ॥५॥

આ પ્રમાણે ભાષણ કરીને આવેલા સન્યાસી સાધુવાણીયાથી આધે જઈ દરિયાના કિનારેજ ઉભા રહ્યા. ૫

ગતે દંડિનિ સાધુશ્ચ કૃતનિત્યક્રિયસ્તદા ॥

ઉત્થિતાંતરણીં દૃષ્ટ્વા વિસ્મયં પરમં યયૌ ॥ ૬ ॥

સન્યાસી આવો ગયો એવું જોઈને સાધુવાણીયો પોતાનું ખાવું પીવું વિગેરે નિત્ય કૃત્ય કરી રહી જુવે છે તો વહાણ પાણી ઉપર તરવા લાગ્યું આ ચમત્કાર જોઈને સાધુવાણીયો ધણોજ વિસ્મિત થયો. ૬

દૃષ્ટ્વા લતાદિકં ચૈવ મૂર્ચ્છિતો ન્યપતદ્ભૂવિ ।

લબ્ધસંજ્ઞો વણિકપુત્રસ્તતદશ્ચિંતાન્વિતોઽભવત્ ॥ ૭ ॥

અને વહાણમાં જુવે છે તો બધાં વેલા તથા પાંદડાં જોયાં તે જોઈને એકદમ શોકથી લોંચ ઉપર પડ્યો ને તે પછી ધણીકવારે શુદ્ધિ ઉપર આવ્યો અને ચિંતા કરવા લાગ્યો. ૭

તદા તુ દુહિતુઃ કાંતો વચનં વેદમબ્રવીત ॥

કિમર્થં ક્રિયતે શોકઃ શાપો દત્તશ્ચ દંડિના ॥ ૮ ॥

એટલામાં તેનો જમાઈ એવું બોલ્યો કે “ તમો સા માટે ફિકર કરો છો તમોને હમણાંજ આવેલા સન્યાસી સાધુ-એ શાપ આપ્યો. ૮

શક્યતે તેન સર્વં હિ કર્તું ચાત્ર ન સંશયઃ ॥

અતસ્તચ્છરણં યામો વાંછિતાર્થો ભવિષ્યતિ ॥૧૭॥

અને તેના બોલવાથી આ પ્રમાણે થયું એમાં કંઈ પણ સંદેહ નથી એ માટે આપણે તેમને શરણે જઈએ એટલે આપણું ધારણું કામ થશે. ૯

જામાતુર્વચનં શ્રુત્વા સત્સકાશં ગતસ્તદા ॥

દૃષ્ટ્વા ચ દંડિનં ભક્ત્યા નત્વા પ્રોવાચ સાદરમ્ ॥૧૮॥

એવું જમાઈનું બોલવું સાંભળીને સાધુવાણીઓ એ સંન્યાસી પ્રત્યે આદરસત્કારથી બોલે છે કે. ૧૦

ક્ષમસ્વ ચાપરાધં મે યદુક્તં તવ સન્નિધૌ ॥

एवं पुनः पुनर्नत्वा महाशोकाकुलोऽभवत् ॥૧૯॥

“હે મુનીશ્વર ! મારા અપરાધની ક્ષમા કરો ” એવું બોલી ધણા શોકથી આકુળન્યાકુળ થયો. ૧૨

પ્રોવાચ વચનં દંડી વિલપંતં વિલોક્ય ચ ॥

મા રોદીઃ શ્રુણુ મન્દાકર્ષં મમ પૂજાવહિર્મુતઃ ॥૨૦॥

એવું જોઈને તે યતીશ્વર સન્યાસી કહે છે “અરે હે
વાણીયા ! તું રો માં, તું મારી પુજથી બહિર્મુખ થયો. ૧૨

**મમાજ્ઞયા ચ દુર્બુદ્ધે લબ્ધં દુઃસ્વં મુહુર્મુહુઃ
તચ્છ્રુત્વા ભગવદ્વાક્યં સ્તુતિં કર્તું સમુદ્યતઃ ૧૩**

અને હે દુષ્ટ બુદ્ધિવાળા ! તને મારી આજ્ઞાથીજ ધણું
દુઃખો ભોગવવાં પડ્યાં” એવું પરબ્રહ્મ ભગવાનનું વાક્ય
સાંભળીને સાધુવાણીયો શ્રીસત્યદેવની વિનંતિ કરવા લાગ્યો.

॥ સાધુરૂઢાચ ॥

**ત્વન્માયામોહિતાઃ સર્વે બ્રહ્માદ્યાસ્ત્રિદિવૌકસઃ
ન જાનંતિ ગુણાન્રૂપં તન્નાશ્ચર્યમિદં પ્રમો ૧૪**

સાધુવાણીયો કહે છે “હે દેવ ! આપની માયાથી
બ્રહ્માદિ સર્વ દેવ મોહિત થાય છે અને એ દેવ છતાં પણ હે
પ્રભુ ! આપના ૩૫ ગુણ આદિ વેભવને બાણતા નથી એ મો-
હું આશ્ચર્ય એવું છે. ૧૪

**મૂઢોઽહં ત્વાં કથં જાને મોહિતસ્તવ માંયયા
પ્રમીદ પૂજયિષ્યામિ યથાવિભ વિસ્તરઃ ૧૫**

હું તો એક પામર માણસ અને તારૂં મારૂં એવી
માયાને જાણનારો છું આપને કયાંથી જાણું એવો હું અજ્ઞાન
તે માટે મારા ઉપર પ્રસન્ન થાઓ પછી હું આપની મારી
સંપત્તિની વડાઈ પ્રમાણે વિધિ વિધાનથી પુજા કરીશ ૧૫

પુરા વિત્તં ચ તત્સર્વં દેહિ માં શરણાગતમ્
શ્રુત્વા ભક્તિયુતં વાક્યં પરિતુષ્ટો जनार्दनः ॥૧૬॥
वरं च वाञ्छितं दत्त्वा तत्रवांतर्दधे हरिः

હું મારાં વડાણમાં ધન વિગેરે છતાં કપટ ભાવથી
ખોટું બોલ્યો એ માટે હે ઈશ્વર ! તે થકી મારૂં રક્ષણ કરનાર
આપ સમર્થ છો ” એવું ભકિતભાવનું સાધુવાણીયાનું વચન
સાંભળીને ભગવાન શ્રીસત્યદેવ સંતોષ પામ્યા અને એ સાધુ-
વાણીયાને તેને મનવાંચ્છિત ફળ આપી ભગવાન અંતરધ્યાન
થયા. ૧૬

ततो नावं समारुह्य दृष्ट्वावित्तप्रपूरिताम् ॥ १७ ॥

એટલામાં સાધુવાણીયો જુવે છે તો ખોતાનું વડાણ
પ્રથમ પ્રમાણે ધનથી ભરેલું છે. ૧૭

कृपया सत्यदेवस्य सफलं वाञ्छितं मम ॥

इत्युक्त्वा स्वजनैः सार्धं पूजां कृत्वा यथाविधि १८
हर्षेण चाभवत्पूर्णः सत्यदेवप्रसादतः

“આવું આશ્ચર્ય જોતાંજ સાધુવાણિયો કહે છે “ શ્રી સત્યદેવના પ્રસાદથી મારું ઇચ્છિત પુણ્ય થયું એવું બોલી ત્યાંજ તેનાં સંગાંવહાલાં હતાં તે સાથે યથાવિધ શ્રીસત્યદેવનું પુજન કરવું. ૧૮

नावं संयोज्य यत्नेन स्वदेशगमनं कृतम् १९

તે પછી એ સાધુવાણિયો સત્યદેવની કૃપાથી સુખી થયો અને વહાણ તૈયાર કરાવી પોતાને દેશ જવા સાડ નીકળ્યો. ૧૯

साधुजीमातरं प्राह पश्य रत्नपुरीं मम

दूतं च प्रेषयामास निजवित्तस्य रक्षकम् २०

વહાણમાં બેઠેલા જમાઈને સસરો કહે છે કે “ હે જમાઈરાજ ! મારી રત્નપુરી નગરી દેખાય છે તે જુવો ” એવું કહીને પોતાના ધનનું રક્ષણ કરનારા સિપાઈને પોતાને ઘેર પોતે આવ્યાનું વર્તમાન કહેવાસાડ મોકલ્યો, ૨૦

દૂતોઽસો નગરં ગત્વા સાધુભાર્યાં વિલોક્ય ચ ॥

પ્રોવાચ વાંછિતં વાક્યં નત્વા બદ્ધાંજલિસ્તદા ॥૨૧॥

એ વહાણમાંથી ઉતરેલા સિપાઈએ રત્નપુરી નગરમાં જઈ સાધુવાણીયાને ઘેર સાધુવાણીયાની સ્ત્રીને જોઈને તેની આગળ હાથ જોડ્યા તે વખતે સ્ત્રી પોતાના સ્વામી તથા જમાઈ આધવાની ઇચ્છા કરતી હતી. ૨૧

નિકટે નગરસ્યવ જામાત્રા સહિતો વણિક્ ॥

આગતો બંધુવર્ગેશ્ચ વિત્તેશ્ચ बहुभिर्युतः ॥ ૨૨ ॥

તેજ સમયે એ સિપાઈએ કહ્યું કે “આપના નગરની સમીપમાં જમાઈ તથા બંધુવર્ગ સાથે તમારા સ્વામી ધણુ ધન કમાઈને આવ્યા છે. ” ૨૨

શ્રુત્વા દૂતમુખાદ્રાક્યં મહાહર્ષવતી સતી ॥

સત્યપૂજાં હરુષ્વતિ પ્રોવાચ તનુજાં પ્રતિ ॥૨૩॥

એ સિપાઈના મોંનું ખોલવું સાંભળીને એ સતી વાણીયાની સ્ત્રી ધણીજ હર્ષવાળી થઈ અને શ્રીસત્યદેવનું તેજ વખતે પુજન કરી પોતાની કન્યાને કહેવા લાગી કે “તું સત્યનારાયણની પૂજા કર્ય અને. ૨૩

વ્રજામિ શીઠ માગજ્ઞ સાધુસદર્શનાય ચ ॥

इति मातृवचः श्रुत्वा व्रतं कृत्वा समाप्य च ॥२४॥

હે મહારી વહાલી કન્યા હું સ્વામીના દર્શન માટે પ્રથમ જઈ છું, તું તારા બાપનું દર્શન કરવા આવ ” એવું માનુ વચન સાંભળીને કલાવતી કન્યા સત્યનારાયણના પ્રત-ની સમાપ્તિ કરી. ૨૪

प्रसादं च परित्यज्य गता सापि पति प्रति ॥

तेन रुष्टः सत्यदेवो भर्तारं तरणिं तथा ॥२५॥

અને પ્રસાદ લીધા વગર પોતાના સ્વામીનું દર્શન કરવા તત્પર થઈને તરત ગઈ. તે અપમાને કરીને શ્રીસત્યદેવ તેના ઉપર ડોપાયમાન થયા અને તેનો સ્વામી જે વહાણમાં હતો તથા જે બધું ધન હતું તેજ તહાણુ જમાઈ અને ધન સાથે. ૨૫

संहृत्य च धनैः सार्धं जले तत्रावमज्जयत् ॥

ततः कलावती कन्या न विलोक्यनिजं पतिम् २६

દરિયામાં અદૃશ્ય થઈ ગયું તે પછી વહાણ જઈને કલાવતી કન્યાએ પોતાના સ્વામીને દીઠો નહિ.

શોકેન મહતા તત્ર રુદતી ચાપતદ્ભુવિ
દૃશ્વા તથાવિધાં નાવં કન્યાં ચ બહુદુઃખિતામ્ ૨૭

તે ઉપરથી તેને એટલું તો દુઃખ અને શોક થયો કે
જમ પવનથી કેળતું ઝાડ એકદમ ભોંય ઉપર પડે છે, એમ
એકાએક રેતીરેતી ભોંય ઉપર પડી. આ પ્રમાણે વહાણને
તથા કન્યાનો હેવાલ જોઈ, ૨૭

भीतेन मनसा साधुः किमाश्चर्यमिदं ह्यभूत्
वित्यमानाश्च ते सर्वे बभूवुस्तरिवाहकाः २८

ગભરાઈ ગયેલા મનનો સાધુવાણીયો કહે છે કે “આ
શું આશ્ચર્ય છે” તેમ વહાણવાળા પણ ગભરાઈ ગયા. ૨૮

ततो लीलावती कन्यां दृश्व सा विद्वलाभवत्
विललापातिदुःखेन भर्तारं चेदमब्रवीत् २९

પછી લીલાવતી પોતાની કન્યાને લયભીત થયેલી
જોઈ, ઘણાજ વિલાપ કરી પોતાના સ્વામીને કહે છે. ૨૯

इदानीं नौकया सार्धं कथं सोऽभूदलक्षितः
न जाने कस्य देवस्य हेलया चैव सा हता ३०

“ જતાજતામાં વહાણોમાં આપણો જમાઈ વહાણ સાથે અદૃશ્ય થઈ ગયો એમાં કાંઈ પણ કારણ છે અથવા કોઈ દેવનો અપરાધ થવાથી એ દેવે એ વહાણ હરણરૂપ અદૃશ્ય કયું હોય ? ૩૦

सत्यदेवस्य माहात्म्यं ज्ञातुं वा केन शक्यते ॥
इत्युक्त्वा विललापैव ततश्च स्वजनैः सह ॥३१॥

અથવા શ્રીસત્યદેવનું મહાત્મ્ય જાણવાને કાણ શક્તિ-
માન છે ” એવું કહીને ઘણા લોકોને મળીને ઘણા શોક કરી
રડવા લાગી. ૩૧

ततो लीलावती कन्यां क्रोडे कृत्वा रुरोद ह ।
ततः कलावती कन्या नष्टे स्वामिनि दुखिता ३२

અને પછી પોતાની કન્યા કલાવતીને ખોળે બેસાડી
ઘણા વખત સુધી દુઃખથી રડવા લાગી, તે જોઈ કલાવતીએ
પોતાનો સ્વામી મરી ગયો છે, એવું ધારીને રડે

गृहीत्वा पादुके तस्यानुगंतुं च मनो दधे
कन्यायाश्चरितं दृष्ट्वा सभार्यः सज्जना वणिक् ३३

પોતાના સ્વામીની પાદુકાઓ લેઈ તે સાથે પોતે સ-
તી થવાને તૈયાર થઈ. એમ કન્યા કલાવતીનો પોતાના સ્વા-
મીની પાદુકાઓ સાથે બળી મરવાનો નિશ્ચય જોઈ સ્ત્રી સાથે
સાધુવાણીયો. ૩૩

अतिशोकेन संतप्तश्चित्तयामास धर्मवित् ॥

हृतं वा सत्यदेवेन भ्रांतोऽहं सत्यमायया ॥ ૩૪ ॥

ધણા શોકથી ત્રાસ પામેલો એવો ધર્મ-વિચારથી
ચિન્તા કરીને બોલે છે ‘ શુ ’ ? શ્રીસત્યદેવે તો એનું હરણ
કયું નહિ હોય અને એમની માયાથી મોહિત થઈને તો મત
હું જાણતો નથી. ૩૪

सत्यपूजां करिष्यामि यथाविभवविस्तरैः ॥

इति सर्वान्समाहूय कथयित्वा मनोरथम् ॥ ૩૫ ॥

તો કામને વાસ્તે ધણુંજ ધન ખર્ચીને એ શ્રીસત્યદે-
વનું મત કરીશ ” એવું બધા જાણને પાસે બોલાવી પોતાને
મનોરથ કહ્યો. ૩૫

नत्वा च दंडवद्भूमौ सत्यदेवं पुनः पुनः ॥

ततस्तुष्टः सत्यदेवो दीनानां परिपालकः ॥ ૩૬ ॥

અને શ્રીસત્યદેવને વારેધડીયે દાંડજેવા નમસ્કાર કરવા લાગ્યો. ત્યારે શ્રીસત્યદેવ જે દીનજનોને પાળવાને સમર્થ ફેરવનારા છે તે સંતુષ્ટ થયા. ૩૬

जगाद वचनं व्योम्नि कृपया भक्तवत्सलः ॥

त्यक्त्वा प्रसादं ते कन्यापतिं द्रष्टुं समागता ॥૩૭॥

આકાશમાંથી ગંભીરવાણીથી સાધુવાણીયાને ભક્ત-વત્સલ ભગવાન કૃપાથી કહેવા લાગ્યા કે “ અરે હે સાધુવા-ણીયા ! તારી કન્યા માફ પુજન કરીને પ્રસાદ ખાધા વગર પોતાના સ્વામીને જોવાને મોહથી ઉતાવળથકી આવી. ૩૭

अतोऽदृष्टोऽभवत्तस्याः कन्यकायाः पतिर्ध्रुवम् ॥

गृहं गत्वा प्रसादं च भुक्त्वा सायति चत्पुनः ॥૩૮॥

આ કારણથી સ્વામી આ સમુદ્રમાં અદૃશ્ય થયો છે એમાં કાંઈ સંદેહ નથી તે માટે જો એ ઘેર જઈ પ્રસાદ ખાધ પાછી આવશે. ૩૮

लब्धमर्त्री सुता साधो भयिष्यति न संशयः ॥

कन्यका तादृशं वाक्यं श्रुत्वा गगनमंडलात् ॥૩૯॥

તો આ તારી કન્યા તેના સ્વામીને જોશે એમાં લગારે
પણ તું સંદેહ માનીશ નહિ. ” ૩૯

ક્ષિપ્રં તદા ગૃહં ગત્વા પ્રસાદં ચ બુભોજ સા ॥

સા પશ્ચાત્પુનરાગત્ય દર્શન સજનં પતિમ્ ॥૪૦॥

એવા અશરીર આકાસમાંનાં વાક્યો સાંભળતાં વારજ
કલાવતી જલદીથી પોતાને ઘેર જઈ, પ્રસાદ ખાઈ પાછી પો-
તાનો સ્વામી તેનો નજરે પડ્યો. ૪૦

તતઃ કલાવતી કન્યા જગાદ પિતરં પ્રતિ ॥

इदानीं च गृहं याहि विलंबं कुरुषे कथम् ॥ ४१ ॥

તે પછી એ કલાવતી કન્યા પોતાના આપને કહે છે
“ હે તાત ! હવે જલદી આપ ઘેર પધારો શા માટે વિલં-
બ કરો છો. ૪૧

तच्छ्रुत्वा कन्यकावाक्यं संतुष्टोऽभूद्वणिक्सुतः ॥

पूजनं सत्यदेवस्य कृत्वा तत्र विधानतः ॥ ४२ ॥

એવું કન્યાનું મધુર ભાષણ સાંભળીને સાધુવાણીયો
આનંદ પામ્યો અને પછી વીધીવિધાનથી શ્રીસત્યદેવનું પુજ-
ન કર્યું. ૪૨

ધનૈર્વધુગૈઃ સાર્ધં જગામ નિજમંદિરામ્ ॥

પૌર્ણમાસ્યાં ચ સંક્રાંતૌ કૃતવાન્સત્યપૂજનમ્ ॥૪૩॥

અને ધણું ધન અને પોતાના સગાવહાલાં ઇષ્ટમીત્ર સાથે પોતાને ઘેર આવ્યો. અને તે પછી દરેક પુનમે સુર્ય સંક્રાંતિના દીવસે શ્રીસત્યદેવનું પુજન કરતો હતો. ૪૩

इह लोके सुखं भुक्त्वा चांते सत्यपुरं ययौ ॥४४॥

તે થકી એ સાધુવાણીયો આ મનુષ્ય લોકમાંના સર્વ સુખ ભોગવી અને મરણ પછી શ્રીસત્યપુરના વિષે ગયો. ૪૪

इतिश्री सत्यनारायणकथायां चतुर्थोऽध्यायः ॥ ४ ॥

॥ अध्याय ५ मो ॥

॥ सूत उवाच ॥

अथान्यच्च प्रवक्ष्यामि शृंगुध्वं मुनिसत्तमाः ॥

आसीत्तुंगध्वजो राजा प्रजापालनतत्परः ॥ १ ॥

સુતજી કહેછે હે મુની શ્રેષ્ઠજી ! શ્રીસત્યદેવ વિષે એથી પણ બીજો એક ઇતિહાસ કહું છું તે સાંભળો. પુર્વે તુંગધ્વજ નામનો રાજા પ્રજાનું પાલન કરવાને તત્પર એવો હતો.

પ્રસાદં સત્યદેવસ્ય ત્યક્ત્વા દુઃખમવાપ સઃ ॥

एकदा स वनं गत्वा हत्वा बहुविधान्पशून् ॥२॥

એ રાજાએ શ્રીસત્યદેવનો પ્રસાદ છાંડ્યો આ દોષથી ઘણોજ દુઃખ પામ્યો તે એવું કે એક દિવસે તે રાજા હરણનો શીકાર કરવા વનમાં જઈ ઘણા પશુને મારી. ૨

आगत्य वटमूलं च दृष्ट्वा सत्यस्य पूजनम् ॥

गोपाः कुर्वन्ति संतुष्टा भक्तियुक्ताः सर्वांधवाः ॥३॥

એક વડના ઝાડ નજીક આવ્યો અને શ્રીસત્યદેવનું પુજન થતું તેણે જોયું આ પુજન ગોપગણ એટલે ગોવાળીયા સર્વે પોતાના ભાઈબંધો સાથે ભકતીથી કરતા હતા. ૩

राजा दृष्ट्वा तु दर्पेण न गत्वा तं ननाम सः ॥

ततो गोपगणाः सर्वे प्रसादं नृपसन्निधौ ॥४॥

તે જોઈને પણ રાજા તેમની પાસે ગયો નહિ તેમ દુઃરથી તેણે નમ્રતાથી નમસ્કાર કર્યા નહિ, તો પણ એ ગોપગણોએ પુજા કર્યા પછી પ્રસાદ રાજાની પાસે મુક્યો. ૪

संस्थाप्य पुनरागत्य भुक्त्वा सर्वे यथेष्टितम् ॥

તતઃ પ્રસાદં સંત્યજ્ય રાજા દુઃસ્વમવાપ સઃ ॥૫॥

અધા પાછા આંખ્યા અને પ્રસાદ ખાઈ પરમ આનં-
દમાં રહ્યા. આણીગમ રાજાએ પ્રસાદ ન લેતાં ત્યાંજ રહેવા
છીધેલો, એ કારણથી એ ધણુંજ દુઃખ પામ્યો. ૫

તસ્ય પુત્રશર્ત નષ્ટં ધનધાન્યાદિકં ચ યત્ ॥
સત્યદેવન તત્સર્વે નાશિતં મમ નિશ્ચિતમ્ ॥૬॥

તેના સો પુત્રો મરી ગયા ધન-ધાન્ય ઇત્યાદિ જે કાંઈ
હતું તે બધું જતું રહ્યું ત્યારે તે રાજાને મનમાં વિચાર ઉ-
ત્પન્ન થયો કે, માફ આ સર્વ શ્રીસત્યદેવેજ નિશ્ચય હરણ
ક્યું છે. ૬

અતસ્તત્રવ ગચ્છામિ યત્ર દેવસ્ય પૂજનમ્ ॥
મનસા તુ વિનિશ્ચિન્ય યયૌ ગોપાલસંનિધૌ ॥૭॥

એ માટે હવે જ્યાં શ્રીસત્યદેવનું પુજન હશે ત્યાં હું
જઈશ, એવું મનમાં લાવીને રાજા ગોપગણપાસે આંખ્યો ૭

તતોઽસા સત્યદેવસ્ય પૂજાં ગોપગણૈઃ સહ ॥
ભક્તિશ્રદ્ધાન્વિતો ભૂત્વા ચકાર વિધિના નૃપઃ ॥૮॥

અને ભકતીથી એ ગોપગણ સાથે શ્રીસત્યદેવનું પુ-
જન કરવા લાગ્યો. ૮

સત્યદેવપ્રસાદેન ધનપુત્રાન્વિતોઽભવત્ ॥

इह लीके सुखं भुक्त्वा चांते सत्यपुरं ययौ ॥१॥

તે પછી શ્રીસત્યદેવના પ્રસાદથી એ રાજા-ધન તથા
પુત્રવાન થયો અને તે રાજા મનુષ્ય લોકમાં સર્વે સુખ ભોગ-
વીને અંતે સત્યપુરના વિષે ગયો. ૯

य इदं कुरुते सत्यव्रतं परमदुर्लभम् ॥

शृणोति च कथां पुण्यां भक्तियुक्तः फलप्रदाम् १०

આવું ધણું દુર્લભ શ્રીસત્યનારાયણનું વ્રત છે, તેને
જે કોઈ સ્વીકારે છે અથવા જે કોઈ ભકતીપૂર્વક પુણ્ય અને
કૃણ આપનાર આવી આ શ્રીસત્યનારાયણની કથા સાંભળે છે.

धनवान्यादिकं तस्य भवेत्सत्यप्रसादतः ॥

दरिद्रो लभते वित्तं बद्धो मुच्येत बंधनात् ॥११॥

તેને ભગવાન શ્રીસત્યદેવના પ્રસાદથી ધન-સંપત્તિ
પ્રાપ્ત થાય છે દરિદ્ર હોય તેને ધન લાભ થાય છે. બંધીખાને
પડ્યો હોય તો તેથી મુક્ત થાય છે. ૧૧

भीतो भयात्प्रमुच्येत सत्यमेव न संशयः ॥

ईप्सितं च फलं भुक्त्वा चांते सत्यपुरं व्रजेत् १२

જને ભય પ્રાપ્ત થયું હોય તો તે ભય થઈ મુક્ત થાય છે એમાં કાંઈ પણ સંદેહ નથી શ્રીસત્યદેવનું વ્રત કરનાર માણસ આ લોકના વિષે સર્વે સુખ ભોગવીને અંતે સત્યપુર એટલે વૈકુંઠના વિષે જાય છે. ૧૨

इति वः कथितं विप्राः सत्यनारायणव्रतम् ॥

यत्કૃત્વા સર્વદુઃસ્વેભ્યો મુક્તો ભવતિ માનવઃ ॥૧૩॥

સુતજી કહે છે, હે શોનક આદી ઋષીઓ ! આ પ્રમાણે આ સત્યનારાયણનું વ્રત કર્યાથી માણસ સર્વ દુઃખ-થઈ મુક્ત થાય છે. ૧૩

विशेषतः कलियुगे सत्यपूजा फलप्रदा ॥

कचित्कालं वदिष्यन्ति सत्यमीशं तमेव च ॥૧૪॥

તેમાં મુખ્યત્વે કરીને આ ઘોર કલિયુગમાં કૃષ્ણ આપનાર આ શ્રીસત્યનારાયણને (સત્ય ઈશ) એવું કહે છે. ૧૪

सत्यनारायणं केचित्सत्यदेवं तथापरे ॥

नानारूपधरो भूत्वा सर्वेषामीप्सितप्रदः ॥ १५ ॥

કોઈ સત્યનારાયણ કહે છે, કોઈ સત્યદેવ કહે છે, શ્રી
સત્યદેવ ભગવાન અનેક રૂપે ભક્તોનાં ઇચ્છિત પૂર્ણ કરે છે.

ભવિષ્યતિ કલૌ સત્યવ્રતરૂપી સનાતનઃ ॥

ય इदं पठते नित्यं शृणोति मुनिसत्तमाः ॥

सत्यं नश्यन्ति पापानि सत्यदेवप्रसादतः ॥ ૧૬ ॥

આ સત્યનારાયણ વ્રત કથાનો જે કોઈ નિત્યપાઠ આ
શ્રવણ કરે તો તેના શ્રીસત્યદેવના પ્રસાદથી સર્વ પાપો જતાં
રહે છે. ૧૬

इति सत्यनारायणकथायां पंचमोऽध्यायः ॥ ૫ ॥

શ્રીસત્યનારાયણાર્પણમસ્તુ ॥

શુભં ભવતુ ॥

પરમાત્માની દિવ્ય પ્રભાથી પ્રકાશિત અપૂર્વ મન્થ

શંકરાચાર્ય દ્વાદશરત્ન.

ગુજરાતી ભાષામાં મુળ અર્થ તથા વિવેચન સા

વેદાંત વિદ્યાસી મુમુક્ષુજનોને સદ્વિચાર અને સદંકિમામાં જનાર, અલ્પ વિદ્યાની પ્રાપ્તિ અર્થે દુર્ધાંટ ગ્રન્થોનું રહસ્ય : વાને સામર્થ્ય અર્પનાર, બાર સ્તોત્રો જેવાં કે:—પ્રાતઃ સદાચાર સ્તોત્ર, તત્વબોધ, આત્મષટકસ્તોત્ર, કાશીપંચક મર્ત્યાપંચક, નિર્વાણદસક, હસ્તામલક, વિજ્ઞાનનૌકા, સાધન શતશ્લોકી, ધન્યાષ્ટક મૂળસહિત ગુજરાતી ભાષાન્તર પુ કદ સુપરરોચક ૧૬ પેજ ૫૪ ૪૫૦ ઉત્તમ ગ્લેજ કાગળ પાક પુઠું છતાં કિંમત ૧—૪—૦ પોસ્ટેજ ૦—૩—૦ જુદું.

શિવગીતા.

મૂળશ્લોક અને ગુજરાતી ટીકા તથા વિવેચન સહિત.

અઘાપિ પર્યંત ચંદ્ર મૌલી એવા મહાદેવના પરમભક્તોને ખાસ નિત્ય પાઠ કરવા ગુજરાતી અક્ષરાર્થ તથા વિવેચન સહિત અનુકુલ પડે તેવી શિવગીતા પ્રસિદ્ધિમાં આવી નથી તેથી શિવધર્મ પરાયણ પવિત્ર ઉપાસકોએ આ અમુલ્ય તક ગુમાવવી નહી સોનેરી બાઈન્ડિંગ છતાં કિંમત રૂ ૧—૦—૦ પોસ્ટેજ ૦—૩—૦ જુદા.

મળવાનું ઠેકાણું.

મહાદેવ રામચંદ્ર બ્રહ્મગુપ્તે બુકસેલર.

ત્રણદરવાળા—અમદાવાદ

